

NÄYTTELYT 2017

Oi Maamme! 9.6.-16.9.2017

Oi maamme! -näyttely haastaa pohtimaan suhdetta 100-vuotiaaseen Suomeen. Sen ytimen muodostavat lyhytelokuvat, jotka kommentoivat suomalaisuuden myyttiä, mennyttä ja nykyisyyttä. Lyhytelokuvat pohjautuvat Ylen nostalgisiin vanhoihin filmeihin, joista taiteilijat **Mika Taanila, Sami van Ingen ja Timo Wright sekä taiteilijaryhmä Tehonrakentajat** ovat tehneet uusia teoksia. Samaan materiaalin ovat tarttuneet myös kansalaiset ympäri maan ja lopputuloksena on moniääninen kuva Suomesta ja suomalaisista.

Näyttely on osa Ylen itsenäisyyden juhluvuoden interaktiivista videotaideprojektia. Yle julkaisee osoitteessa yle.fi/oimaamme joka kuukausi vanhaa filmimateriaalia, josta kuka tahansa voi leikata omia lyhäreitö omilla välineillään. Sivuilta löytyvät myös ohjeet, sävellyspankki ja linkki äänitehosteisiin. Kaikki keinot ovat sallittuja: materiaalia saa käsitellä, tekstittää, dubata tai vaikka animoida miten ikinä taitaakin. Lopputulokset julkaistaan Yle Areenassa ja syksyllä 2017 parhaista videoista koostetaan ohjelmasarja Teemalle, Yle.

Flooran päivät 18.3.-2.9.2017

Kevään aikana Kuopion taidemuseossa nähdään kukkaloistoa museon omista kokoelmista. *Flooran päivät* on näyttely, jossa värikkäät kukka-asetelmat, kimput ja niittykasvit hehkuvat runsaina ja monimuotoisina.

Esillä on nelisenkymmentä teosta suomalaisilta taiteilijoilta eri vuosikymmeniltä. Erityisen huomion näyttelyssä saavat kuopiolaisen *Johan Fredrik Tuhkasen* (1862-1944) kukkamaalaukset 1920- ja -30-luvuilta. Hän maalasi kotiympäristönsä kasveja; krasseja ja voikukkia pihamaalla, kukka-asetelmia ja kaktuksia ikkunalaudalla.

Ruusut, liljat ja orvokit ovat olleet kestopuosukkeja myös tämän päivän taiteilijoiden kukkakuvastossa, josta esimerkkinä näyttelyssä on mm. *Anna Kaarina Nenosen* ja *Johanna Koistisen* teoksia. Perinteisten tekniikoiden ohella nähdään myös *Kirsi Pitkäsen* ja *Kristiina Korpelan* kukka-aiheisiävideoita.

Kukilla on ollut symbolisia merkityksiä taiteessa jo Antiikin ajoista lähtien. Myös kasvien kristillisellä symboliikalla on vahva perinne, esim. valkoinen lilja Neitsyt Marian puhtauden vertauskuvana on paljon käytetty. 1600-luvulla kukka-asetelmista tuli hollantilaisen taiteen erikoisuus, jonka suosio levisi muuallekin. Mutta 1800-luvulle tultaessa kukkataide katsottiin vähempiarvoiseksi lajityypiksi, jota pidettiin soveliaana naistaiteilijoille. Vuosisadan lopulla ranskalaisen ulkoilmamaalauksen ja impressionismin myötä kukat nousivat taas otollisiksi kuvauskohteiksi väriteorioita, tila- ja valovaikutelmia tutkittaessa. Claude Monet'n lumpeet ja Vincent van Goghin auringonkukat ovat länsimaisen taiteen klassikkoteoksia.

Dream 10.2.-28.5.2017

Dream-näyttely on seikkailu unien, unelmien ja mielikuvituksen maailmaan, jossa istutaan äänikaapissa, hoidetaan lintuja sairaalassa ja juh lamekko on tehty nenäliinoista. Näyttely rohkaisee irrottautumaan totutuista toimintatavoista ja ajattelumalleista ja heittäytymään sattumusten vietäväksi.

Unella ja unelmilla on tärkeä merkitys ihmisen elämässä. Uni on lepoa, mutta myös jotain mystisempää. Unessa kohtaamme maailman, joka on epäjohdonmukainen ja jossa kaikki on mahdollista. Myös

unelmoidessamme haaveilemme asioista, jotka voivat tuntua mahdottomilta. Kyky unelmoida vie eteenpäin. Unelmien kautta mahdotonkin voi toteutua.

Taide tarjoaa mahdollisuuden käsitellä unia ja alitajuntaa. Siitä tunnetuimpana esimerkkinä on surrealismi, joka toimii vastalauseena järkiperaiselle taiteelle. Myös tässä näyttelyssä liikutaan vapaana järjen ja esteettisten sääntöjen rajoitteista, mielikuvitusta ja todellisuutta iloisesti sekoittaen. Teosten tunnelma vie unen ja unelmien maailmaan. Esillä on Kuopion taidemuseon kokoelmien teoksia 1980-luvulta nykypäivään niin suomalaisilta kuin ulkomaalaisiltakin taiteilijoilta. Mukana ovat mm. Eija-Liisa Ahtila ja Maria Ruotsala, Jean-Michel Alberola, Jukka Huhtala, Aarne Jämsä, Harri Larjosto, Silja Rantanen, Risto Suomi, Katri Suonio, Barbara Tieaho, Anne Tompuri, Marianna Uutinen ja Tarja Wallius.

Pakkaspäivät 8.11.2016-11.3.2017

Pakkaspäivät on näyttely, joka kuvaa kylmän vuodenajan ankaruutta, mutta myös sen kauneutta, unohtamatta ihmistä talviympäristössä. Talvinen luonto on inspiroinut taiteilijoitamme 1800-luvulta alkaen ja pohjolan vuodenaikojen vaihtelu on tarjonnut taiteelle ehtymättömän aihepiirin. Hankien hohde ja lumipeitteiden muodot, kirkkaat talviyöt ja päivien valohämy ovat tuottaneet kansallisen taiteemme erityistä ja eksoottista kuvastoa.

Seitsemän jättiläistä 23.9.2016-28.1.2017

Näyttelyn keskiössä ovat taiteilijat, joita varten muu näyttelyprosessiin osallistuva koneisto on olemassa. Kuraattori, kuvanveistäjä Villu Jaanisoo, yhdistää seitsemän Kuopion Kuvataiteilijat ry. Ars Libera taiteilijaa ja antaa tilaa heidän yksilöllisyydelleen.

Kuvanveistäjä Antti Immonen asettaa teoksensa ja itsensä ihmiskunnan jatkumoon, osaksi maailmankaikkeuden kiertokulkua. Timo Kokon teokset pohtivat installaation ja veistoksen olemusta materiaalien, materiaalittomuuden, tilan ja havainnoinnin kautta. Sami Korhikosken ja Seppo Kääriäisen maalauksissa on läsnä intohimo maalaamiseen, viivaan ja väriin. Ulla-Mari Lindströmin Luonnontieteellinen kokoelma kyseenalaistaa käsityksemme luonnosta ja lajeista sekä siitä mikä on mahdollista tai mahdotonta. Tiina Tanskasen neulanreikäkameralla toteutetuissa teoksissa käsitellään taiteilijan suhdetta metsään, joka on hänelle samanaikaisesti houkutteleva ja rauhoittava, mutta myös vieras ja pelottava. Johanna Väisäsen Austin Minin runkoon rakennetulla mediainstallaatiolla ajetaan Mazzano Romanosta Trevignanoon pitkin Italian maaseutua etsimässä kotia, onnea ja kauneutta.

NÄYTTELYT 2016

Leena Mäki-Patola OX 8.11.-3.12.2016

Taiteilija Leena Mäki-Patolan (s.1956) installaatio OX käsittelee onnea, epäonnea ja sattumaa. Keramiikasta, esineistä, videoista ja äänistä rakentuvassa kokonaisuudessa on läsnä myös jatkuvuuden ja ikuisuuden teemat, johon äärettömyyden merkilläkin viitataan. Ristinolla-pelistä tuttu nolla on muuttunut ympyräksi eli jatkuvuuden symboliksi. Läsnä on myös jotain poistettua, yli ruksattua. Installaatio liittyy Leena Mäki-Patolan retrospektiiviseen näyttelykokonaisuuteen. Taiteilija on syntymäpäivä-juhluvuotensa aikana toteuttanut teoksia eri puolille Varkautta sekä näyttelyn Helsinkiin.

Kallavesj, Kallavesj 28.5.-29.10.2016

Kallaveden maisemissa, sen ulapoilla ja rannoilla laevat huuteloo: Kuopijoo, Kuopijoo!. Kuopiolaisten "kotiseutulaulu", Aaro Jalkasen sanoittama Kallavesj täyttää 100 vuotta. Näyttely kuvittaa laulun tekstiä, pohjoissavolaista maisemaa ja elämänmenoa vesien äärellä. Esillä on idyllisiä järvinäkymiä sekä korkealta avautuvia vesistöpanoraamoja saarineen ja salmineen, unohtamatta satamaa ja kaupunkia Kallaveden kainalossa.

1800-luvun puolivälissä suomalaisiksi ihannemaisemaksi miellettiin korkealta nähty järvimaisema, jollaisia von Wright –veljekset maalasivat Kuopion ympäristöstä. Näyttelyssä tästä maisematyypistä on esimerkkejä eri vuosikymmeniltä. Mukana on myös Matti Karppasen kalatutkielmia sekä sotien jälkeisen kuopiolaisen taiteilijapolven kuvauksia kotikaupunkinsa rannoilta eri vuodenaikoina. Lisäksi esillä ovat Fridolf Weurlander, Ellen Thesleff, Anton Lindfors ja Unto Koistinen, joiden mukaan Kallavettä halkovan Saaristokadun sillat ovat saaneet nimensä.

Kallavesj-laulun inspiroimana syntyi myös Kuopion tunnetuin patsas, Heikki Konttisen Veljmies, joka salloo tuulastelj, tiirustelj, riijustelj. Rakastettu veistos Kauppatorilla kuvaa humoristisella tavalla pikkupoikaa suuren kalasaalin hämmästyttämä ilme kasvoillaan.

Vesi, ranta ja vene ovat olleet tärkeässä osassa jo kalevalaisessa tarinaperinteessämme, mutta varsinkin savolaiseen identiteettiin, kulttuuriin ja mielenmaisemaan nämä elementit kuuluvat edelleen. Alueen järvimaisemien rikkaus, vesillä liikkuminen ja rannoilla asuminen ovat aina määrittäneet itäsuomalaisen ihmisen luontosuhdetta.

KORU5 10.6.-10.9.2016

Kansainvälinen KORU5-näyttely on laaja ja korkeatasoinen katsaus tämän hetken korutaiteeseen. Perinteisesti korutaide on ollut osa muotoilua ja taidekäsityötä. Viime vuosikymmenten aikana nykykorun käsite on siirtynyt lähemmäksi kuvanveistoa ja nykytaidetta. Käytettävyyden sijaan korostetaan taiteellisia lähtökohtia. Myös materiaalit ja tekniikat eroavat perinteisistä koruista. Nykykorussa usein hyvin arkiset ja orgaaniset tai synteettiset materiaalit korvaavat arvometallit ja jalokivet.

Pelkän kauneuden sijaan nykykoruun voi sisältyä tunnelatauksia, kuten iloa, rakkautta, pelkoa, kipua tai aggressiota. Aihemaailma on laaja ja korun kantamat viestit ja symboliikka monitulkintaisia.

Korutaiteilija Helena Lehtinen, taideteollisuuden asiantuntija Katarina Siltavuori ja kuvataiteen tohtori Jyrki Siukonen ovat valinneet näyttelyyn yli 350 hakijan joukosta 51 korutaiteilijaa, jotka tulevat 44 eri maasta ympäri maailmaa. Suomesta on mukana kahdeksan taiteilijaa. Näyttely on toteutettu yhteistyössä Korutaideyhdistys ry:n kanssa.

Hummani hei! 26.1.-21.5.2016

Hevonen on yksi luomakunnan uljaimmista eläimistä ja se on inspiroinut taiteilijoita, kirjailijoita ja matkailijoita eri puolilla maailmaa. Hevonen esiintyy jo esihistoriallisissa luolamaalauksissa, ja taiteessa siitä onkin tullut yksi keskeisimpiä kuva-aiheita.

Taiteilijoita on kiehtonut hevosen kauneus, voima ja liikkeet. Sen fyysisten ominaisuuksien ja anatomisten muotojen vangitseminen on tarjonnut haastavan ja samalla myös inspiroivan aiheen. Leonardo da Vinci

piirsi yksityiskohtaisia tutkielmia hevosen lihaksista, impressionistit kuvasivat hevosia kilparadoilla ja 1900-luvun modernistit pelkistivät hevosen olemuksen muutamalla viivalla ja yksinkertaisilla muodoilla.

Usein hevonen on kuvattu ihmisen seurassa, tämän uskollisena toverina niin työssä, matkanteossa, metsästyksessä kuin taistelu- kuin kilpatantereillakin. Hevosia on kautta aikojen esiintynyt myös myyttien ja legendojen kuvastossa sekä sadun ja fantasian maailmassa. Tässä näyttelyssä eri toimissa kuvatut hevoset kohtaavat menneessä ja tämän päivän maailmassa.

Näyttely sopii lapsiperheille ja kaikenikäisille hevosten ystäville. Teokset ovat Kuopion taidemuseon kokoelmista.

My Silence, Hiljaisuuden ääni 12.2.-28.5.2016

Näyttely keskittyy hiljaisuuteen, teoksiin, jotka ovat vähäeleisiä ja pelkistettyjä, mutta yksinkertaisuudessaan syvällisiä ja vaikuttavia. Miltä teosten hiljainen ääni kuulostaa?

Näyttely on nimetty Mika Taanilan *My Silence* -videoinstallaation mukaan. Teos pohjautuu Louis Mallen elokuvaan *Iltä Andrésin kanssa*. Teoksessa kaikki elokuvan kohdat, joissa on puhetta, on leikattu pois. Jäljellä ovat eleet, liikkeet, valo, kehonkieli ja henkilökemia.

Taanilan teoksen tavoin *My Silence* -näyttelystä on poistettu yksi elementti. Näyttely on riisuttu teksteistä. Teosten yhteydessä ei ole teoslappuja, joista katsoja saa tiedon teoksen nimestä, taiteilijasta tai ajoituksesta. Katsojalle ei avata teosten syntyyn vaikuttaneita tekijöitä eikä tarjota tulkintoja siitä, mihin yhteyteen ne ehkä liittyvät tai millaista sanomaa ne mahdollisesti kantavat. Jäljellä on olennainen eli taideteos ja lähtökohtana katsojan ja teoksen välinen kohtaaminen.

Näyttely on läpileikkaus Kuopion taidemuseon kokoelmiin 2000-luvulla hankituista nykyaikaisen taiteen teoksista. Esillä on valokuva- ja videotaidetta, maalauksia, piirroksia sekä veistoksia. Mukana ovat mm. Ilkka Halso, Nanna Hänninen, Antti Immonen, Ari Kakkinen, Anne Koskinen, Anni Leppälä, Jaakko Niemelä, Pauno Pohjolainen, Riitta Päiviläinen, Heli Ryhänen, Jaakko Rönkkö, Riitta Rönkkö, Perttu Saksa, Jyrki Siukonen, Anne Tompuri, Mika Taanila ja Jan Kenneth Weckman.

NÄYTTELYT 2015

Anita Snellman 9.10.2015-30.1.2016

Anita Snellmanin (1924-2006) retrospektiivinen näyttely esittelee värejä rakastaneen, suurella intohimolla ja tunteella työskennelleen taiteilijan monipuolista tuotantoa.

Anita Snellman valmistui Suomen Taideakatemian koulusta vuonna 1948, minkä jälkeen hän jatkoi opintojaan Tukholmassa ja Pariisissa. Hänen taiteellinen läpimurtonsa tapahtui Helsingin taidehallin Nuorten näyttelyssä vuonna 1953. Nuori taitelija maalasi ahkerasti ja raivasi itselleen tilaa Suomen sotien jälkeisessä taide-elämässä.

Sielunmaisemansa Snellman löysi kuitenkin Espanjasta Ibizan saarelta, jonne hän muutti vuonna 1955. Ibiza merkitsi vapautta, inspiraation lähdeä ja työrauhaa sekä valoa ja hehkuvia värejä, jotka valtasivat hänen yhä suuremmiksi käyvät maalauskaansa. Alkuaikoina hän maalasi yhteiskunnallisesti osaaottavia, tummasävyisiä henkilökuvia Ibizan kaupungin asukkaista. Maaseudulle siirryttyään välimerellinen valo, paratiisimainen ympäristö ja pittoreski maalaiselämä laajensivat hänen ilmaisuaan rohkeammaksi ja

värikkäämmäksi. Myös maailmankaikkeuden teemat linnunratoineen ja tähtitaivaineen saivat monumentaaliset tulkinnat. Erityisen kiinnostavaa Snellmanin tuotannossa on runsas omakuvien osuus koko uran varrelta.

Ollessaan välillä Suomessa Snellmanilla oli opetustehtäviä ja runsaasti näyttelytoimintaa. Kuopiossa 1960-luvulla olleista näyttelyistä ja paikallisten ystävien välityksellä hänen teoksiaan päätyi moniin kuopiolaiskoteihin. Näyttelyssä onkin mukana edustava valikoima maalauksia kuopiolaisista yksityiskokoelmista.

Näyttely on toteutettu yhteistyössä Anita Snellmanin säätiön kanssa, asiantuntijana taidehistorioitsija, FM Leena Ahtola-Moorhouse. Suurin osa teoksista on säätiön kokoelmasta. Näyttelyn yhteydessä on saatavissa Leena Ahtola-Moorhousen toimittamaa ja Anita Snellmanin säätiön julkaisemaa kirjaa, joka valottaa taiteilijan elämää ja uraa monesta näkökulmasta runsaan kuvituksen kera.

Viivan viemät. Piirustuksia Leonardo Da Vilhun kokoelmasta 11.9.2015-16.1.2016

Vilhu eli taiteilija Risto Vilhunen on tunnettu taiteen kerääjä. Huolestuttuaan piirustustaidon heikkenemisestä hän ryhtyi keräämään taidekokoelmaa, "piirustustaiteen geenipankkia".

Vilhu hankki teoksia ostamalla ja vaihtamalla niitä omiin tauluihinsa. Taiteilijat myös lahjoittivat teoksiaan, mikä kertoo heidän arvostuksestaan kokoelmaa kohtaan. Lyhyessä ajassa merkittäväksi ja mittavaksi kasvanut kokoelma on osoitus Vilhun intohimoisesta suhtautumisesta taiteeseen.

Nopeasti kasvavaa kokoelmaa varten Vilhunen perusti Leonardo Da Vilhun säätiön vuonna 1992. Viisi vuotta myöhemmin kokoelma talletettiin Kuopion taidemuseoon. Säätiön toiminnan ylläpito osoittautui tarpeettomaksi Vilhun kiihkeimmän taidekeräämisen laannuttua. Säätiön toiminta päättyi 2010, jolloin Vilhu lahjoitti kokoelman Kuopion taidemuseolle. Kokonaan hän ei taiteen hankkimista ole jättänyt. Kokoelma kasvaa yhä Vilhun tekemillä hankinnoilla. Tällä hetkellä Kuopion taidemuseossa on noin 3 500 Leonardo Da Vilhun kokoelmaan kuuluvaa teosta. Piirustuksia on luetteloitu 1126.

Viivan viemät -näyttely keskittyy kokoelman ytimeen, suomalaisten taiteilijoiden piirustuksiin 1800-luvulta 1900-luvun loppuun. Näyttelyn vanhimpiin teoksiin kuuluvat piirrookset *Magnus ja Ferdinand von Wrightiltä, Gunnar Berndtsonilta, Berndt Lindholmilta ja Hjalmar Munsterhjelmilta*. Rakastettuja 1800-1900 -lukujen taitteessa vaikuttaneita naistaiteilijoita näyttelyssä edustavat *Fanny Churberg, Venny Soldan-Brofeldt ja Maria Wiik*. 1930-luvun taiteesta esillä ovat mm. *Tove Jansson, Unto Pusa ja Sam Vanni*. Lisäksi näyttelyssä on teoksia *Outi Heiskaselta, Antti Ojalalta, Tapani Raittilalta, Kain Tapperilta, Rafael Wardilta* ja monelta muulta tunnetulta suomalaiselta taiteilijalta.

LEONARDO DA VILHU Risto Vilhunen 70 vuotta. 13.5.-26.9.2015

Risto Vilhusella, Leonardo Da Vilhulla, on satanen lasissa. Hän on intensiivinen persoona kaikessa, mihin ryhtyykin. 70 vuotta täyttävän kompromissittoman renessanssiruhtinaan värikäs ja monipuolinen ura on esillä Kuopion taidemuseon kesänäyttelyssä.

"Vilhun" työskentelyä ohjaa intohimo, oli se sitten taiteen tekeminen, taiteen ja antiikin kerääminen, hiihtäminen, marjastaminen tai sienestäminen. Hän on suorasuu, joka näkyy ja kuuluu kauas. Kuopiolaissyntyinen taiteilija sai kimmokkeen uralleen Kuopion kansalaisopistosta, jonka jälkeen hän siirtyi opiskelemaan Suomen Taideakatemiaan kouluun. Värikkäät pop-taiteen teokset nostivat Vilhun

kuuluisuuteen 1960-luvulla. 25-vuotiaana hän voitti Alkon seinämaalauuskilpailun, jonka jälkeen hän ryhtyi Leonardo Da Vilhuksi, perusti veistospuiston Vantaalle ja kokosi mittavan taidekokoelman.

Vilhu on toteuttanut luovuuttaan niin maisemamaalauksen, sarjakuvataiteen kuin mosaiikkien ja julkisen taiteen parissa. Vilhu tunnetaan myös intohimoisena ikoneiden, antiikin ja taiteen kerääjänä. Mittavan taidekokoelmansa hän lahjoitti Kuopion taidemuseolle vuonna 2010. Leonardo Da Vilhun kokoelmasta koottu suomalaisten piirtäjien näyttely avautuu Kuopion taidemuseossa syksyllä 2015.

Juhlanäyttely on läpileikkaus taiteilijan monipuolisesta tuotannosta. Se on koottu taiteilijan omistuksessa olevista, yksityiskokoelmiin kuuluvista sekä Keravan, Kuopion, Lapinlahden ja Vantaan taidemuseoiden ja Nykytaiteenmuseumo Kiasman kokoelmien teoksista.

Perhekuvia. Pekka Halonen 150 vuotta 20.3.-29.8.2015

Pekka Halonen (1865-1933) kuuluu Suomen taiteen kultakauden suuriin mestareihin. Tänä vuonna tulee kuluneeksi 150 vuotta hänen syntymästään. Juhlavuoden kunniaksi Kuopion taidemuseo on koonnut pienimuotoisen näyttelyn, jossa taiteilijaa esitellään perheen näkökulmasta, taiteellisten sisarustensa ja läheistensä seurassa. Isoveljensä rinnalla esillä on myös Antti Halosen ja "Pikku-Kalle" Halosen teoksia.

Suomalaisen luonnon ja kansan rakastettu kuvaaja Pekka Halonen syntyi taiteellisesti lahjakkaaseen sukuun Lapinlahdella. Pekka oli suvun ensimmäinen ammattitaiteilija. Hän ohjasi taideopintojen pariin myös sisarusiaan ja serkkujaan. Pekka oli ensimmäisiä suomenkielisiä, talonpoikaistaustaisia opiskelijoita Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulussa Helsingissä. Ajan tavan mukaan opinnot jatkuivat Pariisissa. Kesäisin maalausmatkat suuntautuivat kotiseudulle ja Karjalan korpimaille. Perustettuaan perheen taiteilija rakensi Tuusulaan Halosenniemen ateljeekodin, jossa hän asui kuolemaansa asti.

Uransa alkuaikoina Halonen maalasi realistisia kansanelämän kuvauksia, malleina usein sukulaisia ja ystäviä. Vähitellen hän siirtyi tulkitsemaan suomalaista luontoa. Halonen tunnetaan erityisesti lumisten maisemien kuvaajana. Kodin perintönä saatu herkkyyks luonnonkauneudelle oli hänen taiteensa perusta läpi elämän.

Teokset on koottu pääosin pohjoissavolaisista julkisista ja yksityisistä kokoelmista. Yhteistyökumppaneina ovat Lapinlahden taidemuseo, Rautalammin museo, Kuopion kulttuurihistoriallinen museo, Tuusulan taidemuseo/Halosenniemi sekä Lapinlahden käsityökeskus AnnaQ, josta on lainattu Pekan serkkujen Eemil ja Kalle Halosen suunnittelema tekstiilejä.

Marja Pirilä. Carried by Light. 23.1.-25.4.2015

Valokuvataiteilija Marja Pirilän (s. 1957) retrospektiivinen näyttely "Carried by Light" on läpileikkaus hänen laajasta tuotannostaan, jonka keskiössä ovat valo ja siitä lumoutuminen. Näyttelyssä on teoksia kahdeksasta eri sarjasta liki 30 vuoden ajalta. Kokonaisuus rakentuu sekä valokuvista että kolmiulotteisista camera obscura -teoksista, jotka hän on toteuttanut yhdessä valokuvataiteilija Petri Nuutisen kanssa. Näyttely oli ensimmäisen kerran esillä viime kesänä TR1 Taidehallissa Tampereella ja Kuopion jälkeen se nähdään Rovaniemen taidemuseossa.

Marja Pirilän teoksissa arkinen maailma näyttäytyy odottamattomassa valossa. Camera obscura -tekniikkaan erikoistunut kuvaaja tallentaa hetkiä, joissa ulko- ja sisätilat lomittuvat toisiinsa. Camera obscurassa pimeys, hiljaisuus ja hitaus sysäävät tarkkailemaan maailmaa uudella tavalla, uusista näkökulmista: "Camera obscura on minulle menetelmä, jolla kartoitan elinympäristöjä ja mielenmaisemia, houkutan alitajuisia tunteita päivänvaloon. Tilan muuttuessa "pimeäksi huoneeksi" se loihtii esiin yhä

uudestaan valokuvauksen ydintä ja taikaa. Silloin tunnen työskenteleväni kaikkein konkreettisimmin valon kanssa. Näyttelyni onkin lähinnä valoa ja ihmettelyä."

Pirilä valmistui vuonna 1986 sekä valokuvaajaksi Taideteollisesta korkeakoulusta että filosofian maisteriksi Helsingin yliopistosta. Hänelle myönnettiin valokuvataiteen valtionpalkinto vuonna 2000. Pirilä on kansainvälisesti tunnettu valokuvataiteilija erityisesti camera obscura -teoksistaan, ja hänellä on ollut lukuisia näyttelyitä niin Suomessa kuin ulkomailla.

Näyttelyyn liittyy taiteilijan retrospektiivinen valokuvakirja *Carried by Light*. Kirjan on kustantanut Musta Taide (suomi-englanti, 272 s), ja esseen siihen on kirjoittanut kuvataiteen tohtori Jyrki Siukonen, joka on myös läsnä lehdistötilaisuudessa ja näyttelyn avaajana.

Mahtavat menopelit 29.8.-7.3.2015

Mahtavat menopelit -näyttelyssä huristellaan moottoripyörillä, singahdetaan avaruuteen ja kuljetaan mielikuvitushärveillä maailman ääriin. Värikkäät maalaukset, mielikuvitukselliset veistokset ja vauhdikas videotaide tempaisevat katsojat liikkeelle taiteen keinoin.

Koko perheelle suunnattu teemanäyttely on koottu taidemuseon omista kokoelmista. Esillä on mm. *Jan-Erik Anderssonin* grillikioskilaiva, *Alvar Gullichsenin* halailevat robotit, *Jarmo Mäkilän* linnunradan liftarit ja *Marja Kolun* aikamiespoika Teuvon polkupyörä. *Aarno Salosmaan* motoristit polttavat bensaa Suvivirren säestyksellä ja *Maria Dunckerin* kauhakuormaajat tekevät ranskanperunarakennelmia.

Jo Leonardo da Vinci rakenteli erilaisia kulkuvälineitä, erityisesti lentolaitteita, mutta varsinaisesti mekaaniset ja liikkuvat taideteokset alkoivat yleistyä 1900-luvun kuluessa. Tänä päivänä teknologia, tiede ja taide kohtaavat monen taiteilijan teoksissa. Jatkuvasti kehittyvät sähköiset ja digitaaliset tekniikat mahdollistavat yhä mielikuvituksellisempia keinoja tuottaa menoa ja meininkiä, pärinää ja pörinää.

NÄYTTELYT 2014

Taiteilijan matkassa KOHTI NYKYPÄIVÄÄ 14.1.-23.8.2014

Kuopion taidemuseon perusnäyttely *Taiteilijan matkassa* on vallannut koko museon yläkerran ja täydentynyt teoksilla, jotka kuljettavat katsojat sotienjälkeisestä modernismista kohti nykypäivää. Mukana on paikallisesti ja kansallisesti maineikkaita taiteilijoita.

Sotien jälkeen taiteemme alkoi modernisoitua jälleenrakentamisen hengessä ja kansainväliset virtaukset heijastuivat myös suomalaistaiteilijoiden tyyliyrkimyksiin. 1950-lukua hallinnut jälkikubismi väistyi informalismin vapaamuotoisen ilmaisun tieltä; maalausten koko suureni ja muotokieli abstrahoitui myös kuvanveistossa. 1970-luvulla yhteiskuntakriittisyyden myötä realismi nosti jälleen päätään, kunnes taas seuraavalla vuosikymmenellä väri- ja tunnekyläisen maalaustaiteen aalto vyöryi taidekentälle Kuopiossakin. Vuosituhannen loppua kohti tultaessa kuvataide alkoi näyttäytyä yhä monimuotoisempana. Erilaisten esineiden, kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttö tarjosi uusia ilmaisu- ja ajattelutapoja. Tänä taidelajien väliset rajat ovat hävinneet ja taiteen kenttä on avarampi kuin koskaan.

Näyttelyssä vanhempaa kuopiolaista taiteilijapolvea edustavat *Juha Järveläinen, Unto Heikkinen, Hannu Dahlström, Oka Karvonen* ja *Anja Hyttinen*, heidän rinnallaan kansallisesti jo 60-luvulla tunnetut *Ulla Rantanen* sekä kuopiolaisten "vävy-poika" *Unto Koistinen*. 1980-luvulla uransa aloittaneista ovat mukana mm. *Pauno Pohjolainen, Seppo Väänänen, Risto Kolari, Mari Rantanen* ja *Kuutti Lavonen*. Esinekoosteita on

Marja Kolulta ja Riitta Rönköltä. Kuvanveistäjiä eri vuosikymmeniltä edustavat *Pekka Pitkänen, Irma Mattila* sekä *Taru Mäntynen*, jonka ohella muita varkautelaisia taiteilijoita näyttelyssä ovat *Allan Kuntsi, Väinö Rouvinen ja Meeri Torvinen*. Vuonna 2010 yleisöäänestyksessä taidemuseon suosituimmaksi teokseksi valittua *Antti Röngän* teosta "Hyvä ote" pääsee taas ihailemaan.

Oman tilan näyttelyssä on saanut "Mestari K" oppilaineen: *Pentti Kaskipuro* on Suomen arvostetuimpia taidegraafikoita. Monet nykyisistä eturivin graafikoistamme tunnustavat hänet tärkeimmäksi opettajakseen, mm. *Outi Heiskanen, Marjatta Nuoreva, Elina Luukanen, Esa Riippa ja Marjatta Hanhijoki*.

Värikäs räjähdys 28.2.-31.5.2014

Kuopion taidemuseon *Värikäs räjähdys* -näyttelyn suuret, voimakkain värein maalatut teokset hätkähdyttävät ilmaisuvoimallaan. Teokset ilmentävät 1980-luvun maalaustaiteen nousukautta. Taidekenttä monipuolistui räjähdysmäisesti. Performanssit, sähköinen taide ja monet muut uudet taiteen muodot tulivat tutuiksi suurelle yleisölle. Aiemmin jo kuolleeksi julistettu maalaustaide oli murroksessa.

Kuopioon 1980-luvulla asettuneet nuoret ja lahjakkaat taiteilijat nostivat kaupunkimme yhdeksi nykytaiteen keskuksesi Suomessa. *Markku Kolehmainen* räväkät ja kantaaottavat, *Pentti Meklinin* mystisen eroottiset ja *Pauno Pohjolan* perinteisen suorakulmaisen maalauspuolelta rikkovat teokset herättivät laajalti huomiota. Paikallisten taiteilijoiden omaleimaisuus ja radikaalius oli oma lukunsa länsimaalaisen maalaustaiteen uusekspressionismissa.

Maalaustaiteen murrosvaiheessa naistaiteilijoiden rooli oli keskeinen. *Leena Luostarisen* rehevä eksotiikka, *Marika Mäkelän* intensiivisyys ja *Marjatta Tapiolan* psykologinen ekspressionismi nostivat naiset taiteen eturintamaan. Saksalaiset *Rainer Fetting* ja *Markus Lüperz*, ruotsalainen *Erland Cullberg* ja tanskalainen *Per Kirkeby* edustavat näyttelyssä 1980-luvun värimaalauksen kansainvälisiä nimiä. *Värikäs räjähdys* on synteesi aikakauden paikallisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä maalaustaiteen uudistumisen ajasta.

Mielen alkemiaa - Matrix layer 12.6.-6.9.2014

Taiteilija Jaana Partasen yhdessä asiantuntijatiiminsä kanssa toteuttama *Mielen alkemiaa* –näyttelytrilogia tutkii ihmismielen olemusta, tietoisuuden tasoja ja mahdollisuuksia. Trilogian toisessa osassa, *Matrix layerissa*, syvennyttään unien salaisuuksiin ja tutkitaan nukkuvan mielen arvoituksia.

Uni on meille kaikille yhteistä. Vietämme lähes kolmasosan elämästämme unessa. Unessa sukellamme maailmaan, jossa todellisuuden rajat häviävät ja kaikki on mahdollista. Mitä aivoissamme tapahtuu, kun nukumme? Miten mieleemme työskentelee unessa ollessamme?

Partanen hyödyntää mediateoksissaan laajaa tutkimus- ja lähdeaineistoa, joita hän on yhdistänyt itselleen ominaiseen runolliseen ilmaisuun. Näyttely on ennenäkemätön tilakokemus, joka on toteutettu peliteollisuuden uusimpia tekniikoita hyödyntäen. Unenomainen, muunneltu ja lisätty todellisuus (mixed reality) rakentuu näyttelyvieraille virtuaalitodellisuuslasien avulla. Asettamalla Oculus-lasit silmilleen katsoja astuu maailmaan, jossa mielikuvitus ja unet ovat osa havaitsemaamme todellisuutta.

Jaana Partanen (s.1967) on monialainen taiteilija, jonka tuotannossa tieteen ja teknologian viimeiset saavutukset yhdistyvät. Hän valmistui vuonna 1997 Taideteollisesta korkeakoulusta valokuvauksen maisteriksi sivuaineenaan elokuvataide. Vuosina 1993–1994 hän opiskeli Barcelonassa

Universidad de Bellas Artes -yliopistossa. Kuopiossa asuva Partanen toimii taiteellisena johtajana arkkitehtuuri-, taide- ja muotoilustudio Partanen & Lamusuo Oy:ssä, joka vastasi muun muassa vuonna 2010 Sanghain maailmannäyttelyn Suomen paviljongin mediataideteoksista.

Taiteilijatoveruutta. 25.9.2014-6.1.2015

Helene Schjerfbeck, Ada Thilén, Helena Westermarck & Maria Wiik

Helene Schjerfbeck, Maria Wiik, Helena Westermarck ja Ada Thilén. Neljä persoonaa, neljä uraa ja neljä elämänkohtaloa. 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa eläneiden taiteilijatoverien välinen ystävyys kietoo heidän elämänpolkunsu toisiinsa. Näyttely on laaja ja ainutlaatuinen kokonaisuus, jossa on nähtävänä lukuisia harvoin julkisesti esillä olleita teoksia.

Näyttely keskittyy taiteilijatoverien yhteisiin opiskeluvuosiin sekä matkoihin kotimaassa ja ulkomailla. Se avaa näkökulmia aikaan, jolloin taiteilijat opiskelivat, matkustivat ja työskentelivät yhdessä kotimaassa ja ulkomailla. Lähtökohtana on 1870-luvun Helsinki ja päätepisteinä 1930-luvun Tammisaari.

Helene Schjerfbeck (1862–1946) on näyttelyn taiteilijoista tunnetuin. Hän aloitti taideopinnot jo 11-vuotiaana ja herätti suuria toiveita historiateoksillaan, mutta kehittyi maalarina omaleimaiseen suuntaan. Hänen laaja tuotantonsa loisteliaine teoksineen paljastaa tinkimättömän taiteilijan, joka etsi ennakkoluulottomasti uusia ilmaisutyyliä.

Maria Wiik (1853–1928) oli lupaava taiteilija ja ryhmän naisista se, johon Helene Schjerfbeckiä tavallisesti verrattiin. Maria Wiik oli taidokas henkilökuvaaja. Hän maalasi myös paljon interiöörejä ja asetelmia. Aiheet olivat yksinkertaisia ja pienimuotoisia, keskeistä teoksissa oli niiden tunnelma.

Helena Westermarck (1857–1938) oli maalarina radikaali. Hänen luonnonmukaiset kuvauksensa palvelusväestä arkisissa askareissaan herättivät paheksuntaa. Westermarckin lupaava taiteilijanura katkesi varhain keuhkotuberkuloosiin, ja kirjoittamisesta tuli vähitellen hänen päätyönsä.

Ada Thilén (1852–1933) on näyttelyn taiteilijoista tuntemattomin. Kuopiossa syntynyt Thilén oli ennen kaikkea maisema- ja henkilömaalari. Thilénin tuotantoa ei ole laajassa mittakaavassa nähty taiteilijan kuoleman jälkeen.

Näyttely on toteutettu yhteistyössä Hämeenlinnan Taidemuseon ja taidehistorian professori emerita Riitta Konttisen kanssa.

NÄYTTELYT 2013

Mukara mukara. Lasten ja nuorten kansainvälinen taidebasaari 10.10.2013-15.2.2014

Värikkäessä taidebasaarissa ja telttakylässä, eksoottisten mausteiden tuoksussa kohtaavat nuoret kuvantekijät eri puolilta maailmaa. Näyttelyssä esitellään taidekasvattaja *Liisa Kauppisen* ohjauksessa Vienan Karjalassa, Namibiassa, Beninissä ja Suomessa työskennelleiden taideryhmien teoksia. Monipuolinen materiaali koostuu eri tekniikoilla tehdyistä piirustuksista ja maalauksista, suurista kankaista, veistoksista ja videoista. Niitä täydentävät dokumenttifilmit ryhmien työskentelystä ja tekijöiden elinympäristöistä. Kulttuurien kohtaaminen, erilaisuuden ymmärtäminen ja suvaitsevaisuus ovat näyttelyn viestittämät teemat.

Vienankarjalaisten nuorten maalaukset vievät katsojan Jyskyjärvelle, runonlaulualueelle ja suomalaisen kulttuurin juurille. Värikkäät telttakankaat ovat syntyneet lasten työpajoissa Grand Popon kylässä Beninissä sekä Ongwedivan kylässä Namibiassa. Mukana on runsaasti teoksia Kuopion, Varkauden ja Mikkelin *Taidemyrsky-studioista*, joissa tarjotaan ammattimaista opetusta kuvataiteellisesti lahjakkaille ja innostuneille, tukea tarvitseville nuorille.

Suonenjokelainen FM Liisa Kauppinen tunnetaan erityisryhmien taidetoiminnan kehittäjänä. Hänen perustamansa *Taidepesula* Vaalijalan kuntoutuskeskuksessa Pieksämäellä on saanut useita tunnustuspalkintoja, ja tavoitteena on vakiinnuttaa myös suuren suosion saaneet Taidemyrsky-studiot Savon alueella.

Näyttelyyn liittyy mm. erilaisia työpajoja sekä luentoja Afrikan taide-elämästä ja Vienan runokylistä.

Karua kauneutta Juho Rissasen seurassa 17.5.2013 - 4.1.2014

Kuopiolaissyntyisen taiteilijan Juho Rissasen (1873-1950) syntymästä on kulunut 140 vuotta. Sen kunniaksi taidemuseo on koonnut omista kokoelmistaan näyttelyn, jossa Rissasen teokset saavat rinnalleen nykyaikalaisten kansankuvauksia ja tulkintoja tämän päivän arkielämästä, kovaosaisuuttakaan kaihtamatta.

Juho Rissanen oli Kuopion Kemilänmäellä syntynyt irtolaisperheen poika, maalarinkisälli. Lahjakkuutensa ja kannustavien opettajien ja tukijoiden avulla hänestä tuli yksi huomattavimmista kultakauden taiteilijoistamme. Parhaiten hänet tunnetaan savolaisen kansan

kuvaajana, tarinankertojana, joka tulkitsi elämän ankaruuttakin huumorin ja lämpimän myötälämisen tuntein. Rissanen teki myös julkista taidetta, freskoja ja lasimaalauksia. Hän asui suurimman osan elämästään ulkomailla, pääosin Ranskassa ja viimeiset vuotensa Yhdysvalloissa. Taiteilija ei kuitenkaan koskaan unohtanut kotimaataan. Savolaisuus säilyi lähtemättömänä osana hänen persoonallisuuttaan.

Rissasen ilmaisun ominaispiirteitä oli vankka piirustustekniikka ja osuva henkilökuvaus. Nämä ominaisuudet ovat luonteenomaisia myös niille oman aikamme taiteilijoille, joiden teoksia on valittu näyttelyyn mukaan. Juho Rissasen kanssa keskustelevat mm. Jaakko Heikkinen, Oka Karvonen, Risto Kolari, Inari Krohn, Maria Kärkkäinen, Raimo Puustinen, Tuomo Saali, Mardiros Sanoukian ja Arto Väisänen. Henkilökuviiin painottuvassa näyttelyssä on esillä piirustuksia, maalauksia, grafiikkaa, valokuvia ja videotaidetta.

Kultainen metsä 7.6.-29.9.2013

Valokuvataiteilijat Ritva Kovalainen (s. 1959) ja Sanni Seppo (s. 1960) tunnetaan metsän kulttuuristen ja henkisten arvojen puolestapuhujina. Näyttelyn osioiden nimet *Henkien saarella*, *Hiljaa huojuu korven honka* ja *Metsänhoidollisia toimenpiteitä* kertovat näkökulmista, joista puiden valtakuntaa lähestytään.

"Shintolainen puupyhättö, koskematon ikimetsä Kuusamossa ja hakkuuaukea Ilomantsissa, siinä jotain meitä suurempaa, jotain meistä riippumatonta ja jotain valtaamme alistettua." Metsän kultaisuus on suurta ja pyhää, mutta myös selluloosaksi rouhittua kauppatavaraa. Mihin tällä akselilla sijoitamme viimeiset luonnonmetsiemme sirpaleet? Mikä on ihmisen asema luonnossa? Onko suhde luontoon henkinen vai pelkästään aineellinen? Miten sovitamme yhteen vastuumme ja aineelliset tarpeemme?

Näyttely vie katsojat viimeisten suomalaisten aarniometsien uumeniin ja näyttää välähdyksiä luonnontilaisesta metsästä. Se johdattaa teollisuuden tarpeiden mukaisesti muokatuille

siemenpuumänniköille ja hakkuuaukoille. Japanissa Shikokun saarella kuvatut teokset kertovat puolestaan luonnonuskonnosta, jossa kiviä, puita ja vesiputouksia on pidetty pyhinä ja jumaluuden uskotaan asuvan luonnossa.

Näyttelyn yhteydessä järjestetään keskusteluluentoja, opastuksia ja työpajoja, jotka avaavat metsään liittyviä mielikuvia, asenteita ja arvoja sekä ympäristösivistyksen käsitettä. Tarkastelun kohteena on suhde metsäluontoon, metsiin virkistykseen lähteenä ja mielenmaisemana sekä metsien käyttö raaka-aineena.

Kultainen metsä -näyttely tapahtumineen on osa Maaseudun Sivistysliiton ja Natur och Miljön ympäristösivistyksen hanketta ja yhteistyötä Kuopion taidemuseon kanssa. Yhteistyökumppaneina ovat myös Helsingin taidemuseo ja Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys.

HEP Hypetystä elämästä 14.2.-25.5.2013

Mistä onnellinen elämä koostuu ja onko se kaikkien saavutettavissa? Hyvän ja onnellisen elämän tavoittelemisen oli jo filosofi Aristoteleen mukaan ihmiselämän perimmäinen päämäärä. Kuopion kaupungin hyvinvoinnin edistämisen palvelualueeseen (HEP) kuuluva Kuopion taidemuseo tarttuu ajankohtaiseen hyvinvointikeskusteluun näyttelyllä, joka rohkaisee pohtimaan hyvää elämää. Näyttelyn teokset asettavat kysymyksiä, ehkä myös auttavat löytämään vastauksia.

Millaisia onnen ja ilon asioita elämästäsi löytyy tai mitä siitä ehkä puuttuu? Saatko voimaa toisista ihmisistä vai koetko ihmissuhteet kuluttavina? Tärkeitä hyvinvoinnille ovat myös oma terveys ja mielenrauha. Ihminen voi ohjata elämänsä kulkua valinnoillaan. On kuitenkin paljon tilanteita ja asioita, joihin ei voi vaikuttaa eikä valmiita vastauksia ole. Jokaisen on käytävä itse läpi vastaan tulevat tilanteet ja rakennettava elämäänsä saatujen rakennuspalikoiden avulla.

Elämän tärkeitä arvoja ja sisältöjä teoksissaan käsittelevät lukuisat Kuopion taidemuseon kokoelmien taiteilijat. Mari Arvisen, Antti Immosen ja Harri Larjoston teoksissa teemoina ovat ihmissuhteet ja arkielämän haasteisiin liittyvät kysymykset. Jouni Airaksisen suurissa ja maskuliinisissa piirroksissa tulee puolestaan esiin kysymys ihmiskehon hyvinvoinnista. Fyysisen terveyden rinnalla on hyvä huolehtia myös henkisestä tasapainosta, jota teoksissaan käsittelevät mm. Silja Rantanen, Nanna Hänninen ja Tarja Malinen. Joku arvelee rikkauden ja kuulumisuuden takaavan onnellisen elämän. Omaa suhdetta maalliseen mammonaan voi pohtia Kuutti Lavosen teosten äärellä. Elämänkulkuun kuuluu myös luopuminen. Hugo Simbergille kuolema näyttäytyy luistelevana tai puutarhaa hoitavana luurankona. Kokoelmiin kuuluvia ulkomaalaisia taiteilijoita näyttelyssä edustaa mm. performanssitaiteen uranuurtajapari Marina Abramović ja Ulay. Performanssissa taiteilijat kulkivat toisiaan kohti pitkin koko Kiinan muurin. Dokumentointi teoksesta, jonka päätyttyä pari erosi, kertoo rakastamisen vaikeudesta ja elämän arvaamattomuudesta.

Lintukoto - Metsästä maailmalle 10.3.2013 saakka

Kuopion taidemuseon perusnäyttely *Lintukoto, metsästä maailmalle* esittelee kokoelmien taidehistoriallisia helmiä noin sadan vuoden ajalta, keskeisenä teemana maisema ja luonto sekä ihmisen suhde ympäristöönsä. Vanhemman, 1800-luvun puolivälistä lähtevän taiteen rinnalle on ripustettu nykytaiteen teoksia, jotka käyvät vuoropuhelua von Wrightin taiteilijaveljesten, Juho Rissasen ja muiden klassikoiden kanssa, ja muistuttavat siitä, miten kaikkina aikoina taiteilijoita ovat askarruttaneet samat elämän peruskysymykset.

Kuopion taidemuseo on omassa toiminnassaan pitänyt esillä luontoon ja ympäristöön liittyviä teemoja, lintumaalauksesta ympäristötaiteeseen. Kuopiota ei varmaankaan enää nykypäivinä voida pitää

Lintukotona, Aleksis Kiven runon muusta maailmasta eristäytyneenä Onnellisten saarena. Meillä on kuitenkin vielä tallella luonnonkaunis järvimaisemamme käden ulottuvilla, kohta kaupungin kivikorttelien takana. Se tekee meistä onnellisempia kuin monet muut maapallon asukkaat.

Kuten 1800-luvulla, myös nykypäivinä taiteilijat lähtevät täydentämään opintojaan vieraissa maissa ja hakevat yhteyksiä muihin kulttuureihin. Usein käy niin, että kotiseudun parhaat puolet löytyvät vasta, kun niitä katsellaan kaukaa. Kuopiolaisesta näkökulmasta huolimatta näyttely kertoo taiteen kansainvälisyydestä, siitä miten vaikutteet ja ilmiöt liikkuvat ajassa, ja miten ne liikkuvat rajoista ja kansallisuuksista välittämättä.

Lintukoto-perusnäyttelyä uudistettiin Kuopion taidemuseon 30-vuotisjuhlan merkeissä talvella 2010. Näyttelyssä uusina teoksina nähdään mm. taidemuseon uushankinta Magnus von Wrightin *Siikaniemen kartano*, Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen kokoelmaan kuuluva Johannes Takasen *Aino*-veistos sekä nykytaiteen teoksista Pekka Kauhasen *Poika ja henki* ja Kaarina Kaikkosen *Yön kuningatar*.

Hiljentyminen pääsiäiseen 19.3.-6.4.2013

Pääsiäinen on kristittyjen suuri juhla. Kristuksen ylösnousemusta edeltävät tapahtumat ovat inspiroineet taiteilijoita kautta aikojen. Eri taiteilijoiden näkemyksiä ylösnousemuksesta ja sitä edeltäneestä ristiinnaulitsemisesta ja hautaan laskemisesta on nähtävänä pääsiäisen ajan Kuopion taidemuseossa. Esillä on teoksia mm. Ina Collianderilta ja Pauno Pohjolaiselta. Kokonaisuutta täydentävät ikonit Suomen ortodoksisen kirkkomuseon kokoelmista.

Pääsiäiseen ja kristinuskoon liittyvät teokset ovat osa *HEP! Hypetystä elämästä* -näyttelyä, jossa tuodaan esille kysymyksiä hyvästä ja onnellisesta elämästä. Uskonto on monelle yksi elämän peruspilari ja merkittävä osa identiteettiä. Pääsiäisajan esillä olevien teosten äärellä voi pohtia omaa suhdettaan uskuntoon ja kristinuskon sanomaan.

NÄYTTELYT 2012

Onko koira kotona 14.9.2012-10.3.2013

Nyt Mustit, Rekut ja Turret kumppaneineen temmeltämässä taidemuseossa! Koiria on ikuistettu taiteeseen kautta aikojen, niin uskollisina ystävinä ja perheenjäseninä kuin vapaina kulkureina kaduilla ja kylillä. Näyttelyssä on mukana terhakoita pystykorvia ja valppaita paimenkoiria, lempeitä leikkivereita ja rentoja loikoilijoita. Esillä on taiteen keinoin tallennettuja havaintoja koirien elämästä ja ominaisuuksista mm. *Antti Ojalalta*, *Tapani Mikkoselta*, *Tuomo Saalilta*, *Pentti Sammallahdelta* ja *Reijo Kärkkäiseltä*. Leikkimielistä ja humoristista koirien inhimillistämistä edustavat *Hannu Tainan* Laulava Lintukoira ja *Simo Hannulan* koiraperheiden tarinat.

Taiteen Vuoksi 14.9.2012-3.2.2013

Kuopion taidemuseon alakerran täyttävässä näyttelyssä kuljetaan Vuoksen vesistön maisemissa, Pieliseltä ja Kallavedeltä kohti Suur-Saimaata näkymien vaihtuessa taiteilijoiden tulkintojen mukaan. Näyttely kertoo aikakausista, elämästä ja ihmisistä rannoilla ja vesillä. Veden ohella näyttelyssä virtaa myös aika. Se kertoo suomalaisen kuvataiteen jatkumosta 1800-luvun romanttisesta ja naturalisesta maalauksesta 1900-luvun modernismin kautta nykytaiteeseen.

Avarat järvimaisemat, jylhät koskikuvaukset ja rauhaiset järvienrannat ovat suomalaisen maisemamaalauksen klassikkoaiheita. Esillä on kuopiolaisille tuttuja maisemia Kallaveden rannoilta, niin Väinölänniemeltä kuin Puijolta katsottuina. Satamanäkymät ja tukinuittoon liittyvät teokset ilmentävät puolestaan vesistön merkitystä elinkeinon tuojana.

Näyttelyn vanhimpia teoksia ovat *Johan Knutsonin* ja *Elias Muukan* 1800-luvun lopulla maalaamat idylliset rantamaisemat ja *Aukusti Uotilan* jylhä koskikuvaus *Lohipato Vallinkoskessa*. Korkealta kuvattuja kansallisiksi Suomi-kuviksi miellettyjä avaria järvimaisemia edustavat *Eero Järnefeltin* Kolinäkymät sekä kuopiolaisen *J.Fr. Tuhkasen Maisema Puijolta*. 1900-luvun puolivälin modernisteista näyttelyssä ovat mukana *Unto Pusa*, *Helge Dahlman* ja *Tapani Raittila*.

Vuoksen vesistö ei esiinny näyttelyssä pelkästään järvimaisemina, vaan laajemmin taiteen tekemisen innoittajana, syynä maalata. Nykyaikaisista vesielementteistä näyttelyssä käsittelevät mm. *Antti Immonen*, *Jaakko Rönkkö*, *Antti Rönkä*, *Heidi Vasara*, *Arto Väisänen* ja *Johanna Väisänen*.

Näyttelyn teokset on koottu Kuopion, Mikkelin, Joensuun ja Etelä-Karjalan taidemuseoiden kokoelmista. Näyttelyyn liittyy julkaisu *Taiteen Vuoksi – Kuvataidetta Saimaalta ja Vuoksen vesistön alueelta*, jonka artikkeleista ovat vastanneet taidehistorioitsija Riitta Ojanperä Ateneumin taidemuseosta ja kirjailija Hannu Raittila. Julkaisu on saanut tukea Suomen Taideyhdistykseltä.

LOVE 1.6-2.9.2012

Rakkaus on valloillaan tänä kesänä Kuopion taidemuseossa. Kuopion kuvataiteilijat ry Ars Libera näyttelyn teemana on rakkaus ja sen nimi on Love. Näyttelyn kahdeksan taiteilijaa ovat Antti Immonen (1973), Sami Korkiakoski (1978), Kristiina Korpela (1949), Ulla-Mari Lindström (1967), Leena Mäki-Patola (1956), Ulla Remes (1970), Riitta Rönkkö (1951) ja Kaisa Törmänen (1952). Heidät valitsi näyttelyn kuraattori taidehistorioitsija ja kriitikko Juha-Heikki Tihinen.

Näyttely levittäytyy Kuopion taidemuseon alakertaan ja on teemansa tavoin monipuolinen. Esillä on veistoksia, keramiikkareliefejä, installaatioita, maalauksia, videoita, kasvihuone, valopiirroksia, posliinia ja ääntä. Moniaistisuus ja erilaisten taiteellisten ilmaisuvälineiden runsaus kertovat rakkauden ihmeellisyydestä ja kapinallisuudesta. Loven taiteilijat käsittelevät teoksissaan rakkauden biologista perustaa, syntiinlankeemusta, viettejä, aisteja, huumaa ja kiittolisuutta. Kaikki esilläolevat teokset ovat valmistuneet tätä näyttelyä varten.

Love näyttelyn nimessä viittaa niin englanninkielen nimitykseen rakkaudesta kuin loveen lankeamiseen, joka liittyy hurmioitumiseen. Rakkauden mahti ja muuntuvuus ovat olleet kuraattorin ajatuksissa ja hänen taiteilijavalintojensa perusteena. Näyttely kertoo siitä, miten sekä taide että rakkaus muuttavat näkemystämme maailman luonteesta ja avaavat uusia näkökulmia niin arkeen kuin juhlaan. Taiteen ja rakkauden voima perustuu ennakkoluulottomuuteen ja kykyyn muuttaa asioita uudellaisiksi. Molemmissa tapahtuu hidasta taikuutta, joka ei kunnioita ennakkoluulojamme eikä tunne rajoja.

Näyttelyn yhteydessä ilmestyy samanniminen ja runsaasti kuvitettu julkaisu, johon esseen ja taiteilijaesittelyt on kirjoittanut näyttelyn kuraattori FT Juha-Heikki Tihinen.

Aamiainen ruohikolla 1.6.-2.9.2012

Taidemuseon kesänäyttely vie katsojan kulinaaristen taidenautintojen pariin, puistojen ja puutarhojen katveeseen. Otsikon näyttelylle on antanut ranskalaisen taiteilijan Édouard Manet'n (1832-1883) tunnetuin

maalaus *Aamiainen ruohikolla / Le déjeuner sur l'herbe* vuodelta 1863. Se on yksi modernin maalaustaiteen keskeisiä teoksia, mutta herätti valmistuttuaan suurta pahennusta epäsovinnaisuudellaan.

Taiteen historiassa ovat ravintoon ja syömiseen liittyvät ainekset olleet perinteisiä asetelmamaalauksen elementtejä, esimerkkeinä hedelmä-, kala-, riista- ja ateria-aiheet. Vanhojen mestareiden asetelmissa tavoiteltiin illuusiota todellisuudesta, mutta usein niissä oli myös uskonnollista tai moraalista symboliikkaa: Pilaantuneet hedelmät tai kesken jäänyt ateria muistuttivat elämän rajallisuudesta.

Taidemuseon näyttelyssä on esillä runsaasti asetelmia, niin perinteisiä omena- ja sipulisommitelmia kuin tämän päivän laajaa aiheen kirjoja kurkuista ja teepusseista kakkuihin ja mansikkaleivoksiin. Kokoelmista on valittu teoksia suurelta taiteilijajoukolta, jotka ovat käsitelleet näyttelyn teemoja erilaisilla tavoilla. Itseoikeutetusti on mukana Pentti Kaskipuron, "Mestari K:n", keittiöstä peräisin oleva kuvasto makkaroineen, limppuineen ja juureksineen. Iloisiin piknik-tunnelmiin johdattavat mm. Simo Hannula, Mikko Valtonen ja Tommi Toija.

Ruuanlaittoa on usein rinnastettu taiteeseen. Hyvä ateria valmistetaan antaumuksella ja rakkaudella, ja se jaetaan ilolla. Monet taiteilijat ovatkin intohimoisia kokkeja ja kulinaristeja. Suuri taiteilija Paul Gauguin on todennut, että "ruuanlaitossa tarvitaan kevyttä mieltä, jaloa sielua ja suurta sydäntä".

Kimmo ja Noora Schroderus - Maailma 17.2.-20.5.2012

Maailma on erilaisista maisemista ja tapahtumista koostuva suuri veistos. Taidemuseon alakerran lähes kokonaan täyttävässä teoksessa yhdistyvät Noora Schroderuksen (s.1982) tuotannon keskeiset teemat, ihmisfiguurit, luonto ja maisema sekä Kimmo Schroderuksen (s.1970) kiinnostus mekaanisia rakenteita ja kaikkea ihmisen rakentamaa kohtaan.

Taiteilijat ovat työstäneet veistosta vuodesta 2009 alkaen kotipaikkansa Nurmijärven lisäksi Norjassa ja Rovaniemellä. Maailma koostuu sadoista osista, ja sen monipuolisuuden salaisuus on pitkässä toteutusajassa ja toteutuspaikkojen vaihtumisessa. Vuosien kuluessa ja matkamittarin kilometrilukemien noustessa myös ajatuksilla on ollut aikaa kehittyä rauhassa. Hallitun improvisaation tekniikkaa noudattamalla teos on kasvanut moniselitteiseksi koosteeksi, joka muuntuu näyttelypaikkojen mukaan.

Prinsessa ja valtakunta 17.2.-20.5.2012

Prinsessan valtakunnassa tunnelma on iloinen ja lapsenmielinen. Siellä viihtyvät eläimet ja satuolennot, puutarha kukoistaa, tivoli ja sirkus ovat aina auki. Kaikilla on hauskaa! Meissä jokaisessa asuu pieni prinsessa tai prinssi. Testaa kumpi sinä olet. Astu sisään valtakuntaan, nauti näyttelyn runsaasta ja värikkästä maailmasta, valmista itsellesi kruunu ja kokeile miltä tuntuu istua valtaistuimella.

NÄYTTELYT 2011

Pää pyörällä. Sarjakuvataidetta Pohjois-Savosta 14.10.2011-5.2.2012

Suomalaisen sarjakuvan 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Kuopion taidemuseo haluaa tuoda esille pohjoissavolaisten sarjakuvataiteilijoiden tuotantoa. Pää pyörällä! -näyttelyn taiteilijat ovat Jyrki Heikkinen (Kuopio), Reijo Kärkkäinen (Kuopio), Jyrki Nissinen (s. Vieremä), Pentti Otsamo (Maaninka), Jope Pitkänen (Suonenjoki) ja Petteri Tikkanen (Iisalmi). Alueen sarjakuvataiteilijat ovat ansioituneita ja palkittuja tekijöitä. Heidän teoksiaan on nähty niin valtakunnallisissa kuin kansainvälisissä alan tapahtumissa.

Vuonna 2010 julkaistu sarjakuva-albumi *Minna & miehet* (Pohjois-Savon taidetoimikunta ja Asema Kustannus) on ollut näyttelyn lähtökohtana, mutta teema on laajentunut sisältämään tekijöiden muitakin sarjakuvaruutuja. Sarjakuvaoriginaalien lisäksi näyttelyssä on esillä mm. luonnoksia, kuvasuurenoksia ja sarjakuva-albumeita.

Uusia ajatuksia 14.10.2011-5.2.2012

Näyttely esittelee kuvataidetta nuoren polven taiteilijoilta. Kirsi Pitkänen (s. 1979) esiintyy uusien ajatusten äskettäin Venäjän halki Japaniin tekemänsä näyttelymatkan innoittamana. Kantaaottavista teoksistaan tunnetulta Pitkäseltä nähdään installaatioita, valoteoksia ja performansseja.

Sami Korkiakoski (s. 1978) on hiljattain Kuopioon asettunut taidemaalari, joka ilmaisee omia tunnemaailmojaan ja olemassaoloaan suurissa ekspressiivisissä teoksissaan. Rehellisyys, leikki ja uuden etsiminen ovat Korkiakosken taiteen keskeisiä pyrkimyksiä.

Timo Vaittinen (s. 1976) on luonut aktiivista uraa monipuolisena taiteilijana, jonka videoita, maalauksia ja tilateoksia on nähty nykytaiteen foorumeilla Euroopassa, Aasiassa ja USA:ssa. Hänen taiteessaan on aineksia urbaanista populaarikulttuurista ja paranormaaleista ilmiöistä. Näyttelyssä on esillä Vaittisen videoteoksia.

Onnellinen aika. Tauno Gröndahl 100 vuotta 18.11.2011-5.2.2012

Tänä vuonna on tullut kuluneeksi 100 vuotta taiteilija Tauno Gröndahlin (1911-1970) syntymästä. Sen kunniaksi Kuopion taidemuseo esittelee taiteilijan keskeistä tuotantoa. Näyttely on valmistettu yhteistyössä Gröndahlin omaisten kanssa; esillä on kaupungin kokoelmateosten lisäksi maalauksia perheenjäseniltä ja ystäviltä. Lisäksi valokuvaaja Jukka Gröndahl on tehnyt isosetänsä tuotantoa laajemmin esittelevän sähköisen kuvaohjelman. Näyttelyn taustatyön ja tutkimuksen on tehnyt Varkauden taidemuseon intendentti Sinikka Miettinen. Näyttely nähdään myös Varkauden taidemuseossa.

Gröndahl oli vaikuttamassa monin tavoin kuopiolaisen kuvataide-elämän elpymiseen sotien jälkeisinä vuosikymmeninä. Hän oli aloitteellinen Kuopion Taiteilijaseuran perustamisessa vuonna 1947, ja hän kuului myös Kuopion Kuvataiteilijat ry Ars Liberan perustajiin vuonna 1958. Kuopion Piirustuskerho aloitti toimintansa Gröndahlin johdolla vuonna 1946, ja pian suositusta kerhosta tuli kansalaisopiston kuvataidepiiri, jossa Gröndahl toimi pitkään ainoana opettajana. Monelle lahjakkaalle se oli myös polku Kuvataideakatemiaan (mm. Raimo Utriainen, Juha Järveläinen, Unto Heikkinen, Anja Hyttinen, Risto Vilhunen).

Tauno Gröndahlin tuotantoon kuuluu runsaasti muotokuvia ja henkilöaiheita, Kuopion kaupunkinäkymiä, kukka-asetelmia, karikatyyreja ja kuvituksia mm. Savon Sanomien ”nurkkasutkauksiin”. 1950-luvulla hän teki useita monumentaalimaalauksia, joissa aiheina olivat lapset veden partaalla ja luonnon helmassa. Näistä tunnetuin on uuteen Niiralan lastentaloon (nyk. Niiralan päiväkotito) vuonna 1952 tilattu *Onnellinen aika*, jossa malleina oli omia ja sukulaisten lapsia. Myös yksityiskoteihin taiteilijalta tilattiin suuria ryhmämuotokuvia perheiden lapsista.

Näyttelyn nimenä *Onnellinen aika* viittaa sodanjälkeisten vuosien tulevaisuuden uskoon ja kaupungin voimakkaaseen kehittymiseen niin henkisen kuin aineellisen kulttuurin saralla. Nämä pyrkimykset heijastuvat Tauno Gröndahlin taiteessa ja arvokkaassa elämäntyössä.

Lintumaalari Matti Karppanen 27.5.-6.11.2012

Matti Karppanen (1873-1953) kuuluu Kuopion Haminalahden tunnettuihin lintumaalareihin. Hän jatkoi von Wright -taiteilijaveljesten aloittamaa lintumaalausperinnettä. Karppanen tuli 1890-luvun alussa Kuhmosta Haminalahden Hoviin Ferdinand von Wrightin apulaiseksi ja oppilaaksi. Ferdinand lähetti lahjakkaan nuorukaisen Suomen taideyhdistyksen kouluun Helsinkiin, mutta koti-ikävä sai hänet palaamaan pian takaisin. Karppanen juurtui Haminalahteen, jossa hän teki yli puolivuosisataisen elämäntyönsä lintujen parissa.

Matti Karppanen oli tuottelias lintumaalari. Kuvat hahmottuivat luonnoksista ja tutkielmista, joita karttui valtavat määrät. Juuri ne ovat Karppasen tuotannon herkintä ja hienointa materiaalia, joka vakuuttaa taiteilijan syvästä suhteesta kuvattaviinsa. Karppanen maalasi linnut aina luonnollisessa koossa. Erityisen mielellään hän kuvasi petolintuja. Oppi-isältään Karppanen oli omaksunut luonnontieteellisen tarkan ja tunnollisen kuvaustavan. On sanottu, että Karppasen linnuissa tieteilijä voitti taiteilijan: linnun tunnustettavuus oli hänelle tärkeintä.

Karppanen ei tehnyt elämäntyötään pelkästään lintumaalarina, vaan hänet tunnettiin myös erinomaisena lintujen tuntijana, joka piti tarkkaa päiväkirjaa havainnoistaan, teki perusteellisia muistiinpanoja ja tutki lintujen yksityiskohtia höyhenen tarkkuudella. Hän avusti tiedemiehiä, ja erityisesti Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen kanssa hänellä oli pitkäaikainen yhteistyösuhde. Karppanen oli myös taitava ja kysytty lintujen täyttävä. Lisäksi hän hoiti lintuja; kotkia ja pöllöjä hänellä oli eläteinä miltei aina. Erikoisharrastuksena Karppasella oli oman saaren rakentaminen. Saari tarjosi rauhallisen paikan tarkkailla vesilintuja ja syöttää kaloja.

Matti Karppanen oli persoonallisuus, joka vieläkin Kuopiossa hyvin muistetaan. Hän elää värikkäissä tarinoissa ja ennen kaikkea rakastetuissa lintumaalauksissaan.

Tuttuja ja outoja lintuja 27.5.-2.10.2011

Kesän ajan Kuopion taidemuseossa nähdään ja kuullaan perinteisten lintumaalauksien ohella nykyaikalaisten taiteilijoiden esille nostamia tuttuja ja outoja lintuja. Milja Viidan palkittu videoinstallaatio Linnunlaulun kotiinpaluu valmistui Siemenpuu-säätiön rahoittamana kommentiksi tehometsätalouden eettisiin kysymyksiin; teoksessa kuullaan uhanalaisten lintujen ääntelyä suomalaisten ja afrikkalaisten koululaisten imitoimina. Afrikan värikäs luonto on läsnä niin ikään taidemaalari Sirpa Miettisen lintumaalauksissa, joista ensimmäiset syntyivät Tansanian-matkan jälkeisessä mielenvireessä.

Tekstiilitaiteilija Ulla Pohjolan kirjontatöiden aihepiiriin ilmaantuivat pari vuotta sitten linnut ja perhoset, joiden kautta taiteilija tallentaa suurien ja pienien asioiden muistoja. Anne Koskisen veistämät pikkulinnut näyttävät ihmisen muokkaamassa ympäristössä tai ovat joutuneet autojen töytäisemiksi. Samaa aihetta jatkaa valokuvataiteilija Juha Metso, joka kertoo tarinoita lintujen traagisista kohtaamisista piittaamattomien ihmisten kanssa. Esillä on myös erityisesti lapsikatsojia ajatellen rakennettu Katri Suonion Lintusairaala.

Kuopion taidemuseo on toiminnassaan pitänyt esillä luontoon ja ympäristöön liittyviä teemoja. Lintuaiheista kokoelmataidetta on kertynyt runsaasti vuosien saatossa, parhaina esimerkkinä lintuteemoistaan tunnetun Jussi Heikkilän teokset, joista viimeisin, Pieni lintukirjasto (Merikotka) saa ensiesiintymisensä näyttelyssä.

Waters - Vesiä - Amanzi 25.2.-15.5.2011

Vedestä olemme syntyneet, vettä tarvitsemme elääksemme, vesi erottaa ja yhdistää. Waters-näyttely kokoaa yhteen kolme taiteilijaa järvien keskeltä Suomesta ja kolme taiteilijaa valtamerien rannoilta Etelä-Afrikasta. Näyttelyn taiteilijat Jill Trappler ja Eunice Geustyn Kapkaupungista, Witty Nyide Durbanista, Kristiina Korpela ja Jaana Partanen Kuopiosta sekä Leena Mäki-Patola Varkaudesta ovat kaikki käsitelleet vesiteemaa jo aiemmassa tuotannossaan.

Näyttelyllään taiteilijat osallistuvat keskusteluun ilmastonmuutoksesta, jonka vaikutukset, myrskyt, tulvat, kuivuus, koskettavat kaikkia maailman ihmisiä. Yksi näyttelyn lähtökohdista on etelän ja pohjoisen kohtaaminen. Kapkaupungista alkunsa saanut Waters-projekti matkustaa etelästä mahdollisimman kauas pohjoiseen, suunnilleen samalla pituuspiirillä. Näyttelyryhmän ideana on tehdä ja esittää helposti kuljetettavaa taidetta, kuten videoita, grafiikkaa, valokuva- ja paperiteoksia sekä installaatioita käyttäen myös paikallisia materiaaleja, kuten vettä ja hiekkaa. Jokainen näyttely toteutetaan näyttelypaikan ehdoilla, ympäristön ominaispiirteet huomioiden.

WATERS oli ensi kertaa esillä Kapkaupungissa AVA-galleriassa keväällä 2010, sitten se nähtiin Durbanissa ja Johannesburgissa. Kuopion taidemuseo esittelee näyttelyn ensimmäisenä Suomessa. Kuopion jälkeen Waters rakennetaan vielä Helsinkiin ja Rovaniemelle.

Kannatko vettä? Näyttelyssä olevaan Kristiina Korpelan Ämpäri-installaatioon saa tuoda vanhoja sinkki- ja/tai emaliämpäreitä. Jos haluat ämpärisi takaisin, laita pohjaan nimesi ja yhteystietosi. Kiitos!

Kuopion taidemuseo esittelee samaan aikaan myös omien kokoelmien vesiaiheisia teoksia otsikolla Pisara meressä. Esillä on tulvivia ja virtaavia vesiä, merellisiä maisemia ja kylpijöitä. Näyttelyn taiteilijoita ovat mm. Lauri Anttila, Kari Juutilainen, Arne Jämsä, Petri Reinikainen ja Annu Vertanen. Lisäksi nähdään Santeri Tuorin videoteos Waterfall.

NÄYTTELYT 2010

Pauno Pohjolainen 24.9.2010-13.2.2011

Pauno Pohjolainen (s.1949), kuopiolaisen kirvesmiehen poika, nousi valtakunnalliseen kuuluisuuteen voitettuaan Kuopion Musiikkikeskuksen taideteoskilpailun 1980-luvun puolivälissä. Jo tätä ennen hän oli herättänyt huomiota teoksilla, jotka liikkuvat maalaustaiteen ja veistotaiteen rajamaastossa. Ensimmäisen yksityisnäyttelynsä hän piti Kuopion taidemuseossa 1981, vuosi Taideakatemian koulusta valmistumisen jälkeen.

Pohjolainen huomattiin jo varhain taiteilijana, joka otti tehtäväkseen murtautua irti maalauksen perinteisestä muodosta, kriitikot puhuivat maalatuista veistoksista tai veistetyistä maalauksista. Nykyään Pohjolainen tunnetaan ennen muuta kuvanveistäjänä, jonka teoksille on leimallista taidokas kädenjälki ja materiaalien vuoropuhelu - lasikuitu varhaisissa töissä, sittemmin mm. hartsia, lehtikulta, väripigmentit sekä monipuolinen valikoima eri puulajeja. Taiteilija pitää itseään kuitenkin pohjimmiltaan maalarina, sillä kyse on teoksen hahmottamisesta eikä niinkään tekniikasta. Teoksilla pitää olla fasadi, paraatipuoli, ja ne onkin useimmiten tarkoitettu sijoitettavaksi joko seinälle tai seinää vasten.

Kuvan tekeminen on hengen ja materian kohtaamista. Uskonnollinen tematiikka on kulkenut Pohjolaisen teoksissa punaisena lankana kautta tuotannon, ja liittyy elimellisesti myös moniin monumentaaliteoksiin, joita löytyy useista Suomen kaupungeista, ja kaukaisimmillaan aina Australiasta saakka. Yksistään

kotikaupungissa Kuopiossa sijaitsee kymmenkunta Pohjolaisen julkista taideteosta. Pauno Pohjolaiselle myönnettiin Ars Fennica –palkinto vuonna 1997 ja Pro Finlandia –mitali vuonna 2005.

Kuopion taidemuseossa on nähtävänä Pohjolaisen teoksia yli kolmenkymmenen vuoden ajalta.

Taiteilijakirjoja 24.9.2010.-13.2.2011

Taiteilijakirjoja - Artists' Books - Livres d'Artiste

Näyttelyssä esillä taiteilijakirjoja ja käsitetaidetta taidemuseon kokoelmista.

Kuvataiteen ja kirjallisuuden rajamaastoon sijoittuva taideteoslaji Taiteilijakirjat – Artists' Books, Livres d'Artiste – nousi maailmalla esiin 1960-luvulla ennen muuta Fluxus-liikkeen ansiosta. Suomessa uranuurtajina olivat mm. Ismo Kajander ja J.O. Mallander. Taiteilijakirjat ovat taiteilijoiden viestejä, joskus visuaalisia, joskus käsitteellisiä, monesti hauskoja kompia tai pelejä, usein mieltä hämmäntäviä ja arvoituksellisia, painotuotteita tai uniikkiteoksia. Taiteilijakirjat, myös seinille avattavat, voivat muotoutua kuvan ja sanan kauniiksi liitoksi, mutta ennen muuta ne ovat kirjoja, jotka eivät pyri olemaan kirjallisuutta, eikä niiden tarkoituksena ole esiintyä taiteesta kertovina kuvateoksina. Tietävästi väljimmin taiteilijakirjan on määritellyt Marcel Duchamp sanomalla: ”Taiteilijakirja on sellainen, jonka taiteilija on tehnyt, tai sellainen jota taiteilija sanoo taiteilijakirjaksi.”

Kuopion taidemuseo esitteli taiteilijakirjoja viimeksi 15 vuotta sitten kirjastojen 200-vuotisjuhlan kunniaksi. Museon taiteilijakirjakokoelma on nopeasti kasvanut vuosien saatossa. Nyt esillä oleva näyttely nostaa päivänvaloon monta pohjoissavolaista kuvataiteilijaa, joiden tuotannossa taiteilijakirjoilla on vankka sijansa, esimerkkeinä mainittakoon Jaakko Rönkkö, Jyrki Heikkinen ja Reijo Kärkkäinen. Näyttelyn keskeistä kuvastoa on myös Lauri Ahlgrenin litografia-salkku: Jumala sylkee (1966), jonka runot ovat peräisin iisalmelaisen kirjailija Eino Säisän (1935-1988) kynästä.

Rakentajat, Taiteen talot ja tilat 4.6.-12.9.2010

Rakentaminen on ihmiselle luontaista toimintaa, eläinten tavoin ihmisellä on sisäänrakennettu tarve tehdä pesä ja hahmottaa sieltä käsin reviiriään suhteessa ympäröivään maailmaan. *Rakentajat*-teema on siis aina ajankohtainen, Kuopiossa erityisesti Saaristokaupungissa heinäkuussa avattavien asuntomessujen takia. Kuopion taidemuseon kesänäyttelyllä on omat yhtymäkohtansa asuntomessujen taidepainotteiseen tarjontaan. Taidemuseon kokoelmistakin löytyy runsaasti rakentajia, tiloja ja taloja, joista kooste nähdään kesän ajan kokoelmakerroksessa. Kokoelmista puhuttaessa on hyvä muistaa myös Kuopion museon portaikossa sijaitseva Juho Rissasen *Rakentajat*-fresko, joka täytti äskettäin 100 vuotta.

Kuopion taidemuseon *Rakentajat*-näyttelyssä nähdään rakentamisen ulottuvuuksia slummeista pilvenpiirtäjiin, urbaaneista betonipunkkereista yksilöllisiin taloratkaisuihin. Jan-Erik Andersson rakensi itselleen lehdenmuotoisen talon – ja väitteli samalla taiteen tohtoriksi. Andersson on myös tehnyt asuntomessualueelle *Mäkihyyppäjän talon*, taideteoksen, jossa lapset voivat oikeasti leikkiä.

Mari Arvinen on rakentajien sukua. Hän visioi kaupunkirakentamista yleisinhimillisellä tasolla, korkeuksiin kohoavat rakennukset ovat arkipäivää jo kaikkialla maailmassa, Kuopiossakin. Antti Immonen teki vuonna 2004 Kuopion Valkeisen puistoon *Rakentajain muistomerkin*, mutta *Rakentajat*-näyttelyyn hän sekä rakentaa että hajottaa – ja saa meidät muistamaan maailman katastrofialueiden tuhannet ihmiset, joiden asuinsijat ovat silmänräpäyksellisessä luonnonmullistuksessa hävinneet rauniokasoiksi, ja kaikki on taas alettava alusta. Niin Arvisen kuin Immosenkin teoksia on nähtävänä myös asuntomessualueella.

Petri Kaverman Kiinassa toteutettu panorama-kuvasarja vie meidät keskelle slummiasukkaiden arkielämää. Sarja, jonka kuvia on nähty sekä Kiinassa että Suomessa, on ensimmäistä kertaa kokonaisuudessaan esillä. Antti Pussisen ja Martta-Kaisa Virran installaatio *Medicine City* näyttää palasen Megalopolin kaltaista kaupunkikulissia, joka rakentuu käytetyistä lääkepakkauksista. Pienen ihmisen mahdollisuudet vaikuttaa omaan elinympäristöönsä ovat näissä teoksissa korostetun minimaaliset. *Medicine City* on nähty aiemmin Tampereella Pirkanmaan triennaalissa sekä Berliiniläisessä galleriassa kuluneena keväänä.

Kytköksiä. Sähköä ilmassa 3 26.2.-23.5.2010

Huhtikuussa 2010 Kuopion taidemuseo täyttää 30 vuotta. Taidemuseo on esitellyt kokoelmia talven 2009-2010 aikana otsikolla Sähköä ilmassa. Nimi viittaa ajankohtaiseen energia- ja ilmastokeskusteluun, mutta myös kaupungissa meneillään olevaan muutosten ilmapiiriin, joka luo lisäpaineita taidemuseon toiminnalle. Sähköä ilmassa –näyttelysarjan päätös Kytköksiä kuroo yhteen teemoja Kuopion taidemuseon näyttelyhistoriasta samalla kun se esittelee kokoelmien keskeisiä aiheita. Näyttelyn punaisena lankana ja virran lähteenä toimivat monet viime aikojen taidehankinnoista sekä niiden kytkökset aiemmin hankittuihin tai lahjoituksina saatuihin teoksiin.

Kuopion taidemuseo on näyttely- ja kokoelmatoiminnassaan pitänyt näkyvästi esillä paitsi oman alueen kuvataidetta myös maisemaan ja luontoon liittyviä teemoja kansainvälisestikin huomatuilta tekijöiltä. Kytköksiä tarjoavat mm. Jan-Erik Anderssonin Duchamp dans la douche, taiteilijan lahjoittama veistosinstallaatio, joka oli esillä Mona Lisa muuttuu muuksi -näyttelyssä 1995. Saman näyttelyn satoa on myös Riitta Rönkön Mona Lisa ja minä. Jussi Heikkilän lintuaiheiset reliefit puolestaan nähtiin ensi kertaa taidemuseon Muukalaisia Paratiisissa –näyttelyssä 2005. Lintu- ja luontoteemaan liittyvät niin ikään Kimmo Kaivannon Haukat metsän yllä, Riitta Päiväläisen Wind's nest ja Riikka Viinikanojan Palanen linnunlaulua. Oman lisänsä kokoelmateosten tarjontaan tuo vuonna 2008 taidemuseoon talletettu Pekka Halosen nykytaiteen kokoelma, jonka teoksista esillä oleva Martti Aihan Tralalaa kytkeytyy pohjoismaisiin Experimental Environment –ympäristöprojekteihin. Viimeisin niistä nähtiin Kuopiossa kesällä 1995 otsikolla Kuopion tienoo.

Kytköksiä-näyttelyn kiteyttää Mari Arvisen Tilkkutäkki, jonka aiheesta taiteilija on sanonut: ”Fantasiaa, arkea, muistoja ja haaveita. Suurimmat pelot ja kauneimmat unet, jotka nivoutuvat toisiinsa muodostaen elämän laajuisen tarinan.”

Taivaskanavalla 26.2.-23.5.2010

Nykytaiteen ja ortodoksisen kirkkotaiteen vuoropuhelua

Näyttelyssä 2000-vuotinen ortodoksisen kirkon kuvaperinne kohtaa länsimaisen nykytaiteen kuvastoa samoista aihealueista, jolloin katsojalle avautuu erilaisia lähestymis- ja tulkintatapoja.

Kuopiossa sijaitseva Suomen ortodoksinen kirkkomuseo on sulkenut ovensa peruskorjauksen vuoksi, ja osa sen kokoelmista on nyt jalkautunut esille Kuopion taidemuseoon.

Ortodoksisesta kirkkomuseosta esillä olevissa ikoneissa ja kirkollisissa teksteilleissä kuvataan pyhiä ihmisiä ja enkeleitä sekä pääsiäisen tapahtumia, Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen liittyvää symboliikkaa. Vanhimmat teokset ovat 1700-luvulta. Näiden rinnalle on Kuopion taidemuseon kokoelmista valikoitunut maalauksia, grafiikkaa, veistoksia ja installaatioita viime vuosikymmeniltä, mm. Jarmo Mäkilältä, Kuutti Lavoselta ja Hannu Väisäseltä.

Ortodoksisessa kirkkotaiteessa taideteokset ovat sakraaleja käyttöesineitä, joihin on kietoutunut oma symboliikkansa. Vuoropuhelu länsimaisen nykytaiteen kanssa tuo uutta näkökulmaa Raamatun kertomuksiin ja pyhimyslegendoihin, joista mm. postmoderni taidekäsitys ammensi 1980-luvulla. Toisaalta ortodoksinen kirkkotaide on toiminut pontimena monelle nykytaiteilijalle, esimerkkeinä Pauno Pohjolainen, Ina Colliander ja Veikko Marttinen.

Näyttelyyn sisältyy myös havaintomateriaalia ikonimaalauksen välineistä ja tekovaiheista. Näyttelyn yhteydessä järjestetään erityisopastuksia ja työpajatoimintaa. Lisäksi avoin työpaja omatoimiseen työskentelyyn koko näyttelyn ajan.

NÄYTTELYT 2009

Kaamoksesta valoon. Sähköä ilmassa 2 17.11.2009-14.2.2010

Huhtikuussa 2010 Kuopion taidemuseo täyttää 30 vuotta. Taidemuseo ottaa varaslähdön juhlavuoteen esittelemällä kokoelmia uusin näkökulmin ja vaihtuvin teemoin talven 2009-2010 aikana. Näyttelyiden yhteinen otsikko *Sähköä ilmassa* viittaa valo- ja sääilmiöihin, mutta myös kaupungissa meneillään olevaan muutosten ilmapiiriin, joka luo lisäpaineita taidemuseon toiminnalle.

Kun sydäntalven pimeys ajaa ihmiset hakeutumaan lämpimiin ja valoisiin tiloihin, taidemuseo tuo omalta osaltaan lievitystä auringon puutteeseen levittämällä kuvataiteen valoa kuopiolaisten arkeen jo kolmattakymmenettä vuotta. Valohoitona synkimpään vuodenaikaan taidemuseo tarjoaa kokoelmista kootun kattauksen *Kaamoksesta valoon*. Samalla kun muistelemme valoisampia vuodenaikoja, ajatukset palaavat taidemuseon menneiden vuosikymmenten Näyttelytoimintaan ja teoksiin, joilla kokoelmia on eri aikoina kartutettu.

Kaamoksesta valoon painottuu maalaustaiteeseen, ja esittelee tummanpuhuvien teosten rinnalla lämpimiä sävyjä mm. pohjoissavolaisilta 1980-luvun ekspressionisteilta. Mukana on myös valtakunnallisesti valovoimaisia taiteilijoita, joiden teoksia on nähty merkittävässä taiteen katselmuksissa eri puolilla maailmaa, esim. Outi Heiskasen *Lyhty*, Jaakko Niemelän *Kellari*, Mari Rantasen *Move over*, Annu Vertasen *Clear Morning*. Osa teoksista nähtiin jo *Sähköä ilmassa* –sarjan ensimmäisessä osassa, jolloin etualalle nousivat video- ja audiotekokset sekä liikkuvat härvelit.

Näyttelyn yhteistyökumppani on Kuopion Energia Oy.

Lintukoto - Metsästä maailmalle 11.10.2009 saakka

Taidemuseon perusnäyttely Lintukoto esittelee museon omia kokoelmia noin sadan vuoden ajalta, keskeisenä teemana maisema ja luonto sekä ihmisen suhde ympäristöönsä. Vanhemman taiteen rinnalla esitellään nykytaiteen teoksia, jotka käyvät vuoropuhelua von Wright veljesten, Juho Rissasen ja muiden klassikoiden kanssa, ja muistuttavat siitä miten kaikkina aikoina taiteilijoita ovat askarruttaneet samat elämän peruskysymykset.

Sähköä ilmassa 28.8.-11.10.2009. Videoita ja vempaimia kokoelmista

Huhtikuussa 2010 Kuopion taidemuseo täyttää 30 vuotta. Taidemuseo ottaa varaslähdön juhlavuoteen ja esittelee kokoelmia uusin näkökulmin ja vaihtuvin teemoin talven 2009-2010 aikana. Näyttelyiden yhteinen

otsikko Sähköä ilmassa viittaa elektroniikkaan ja sääilmiöihin, mutta myös niihin taloudellisiin paineisiin, joihin taidemuseo joutuu omalta osaltaan vastaamaan kireän taloustilanteen vallitessa.

Kuvataiteen ja teknologian kohtaaminen synnytti muutama vuosikymmen sitten mitä merkellisimpiä vempaimia ja vipstaakeja. Nykymaailmassa uuden teknologian helppous on saanut monet taiteilijat tekemään kokeiluja nimenomaan videotaiteen parissa. Näyttelyssä Sähköä ilmassa, Videoita ja vempaimia kokoelmista esitellään Kuopion taidemuseon kasvavaa videotaiteen kokoelmaa höystettynä mekaanisilla vempaimilla ja ääniteoksilla. Mukana on myös sähköistäviä näkyjä maalaustaiteen ja grafiikan puolelta. Näyttelyn anti painottuu pariin viime vuosikymmeneen, mutta mukana on muutama valovoimainen teos myös 1960-1980 -luvuilta. Esillä ovat mm. Antti Maasalon Tellus, Marja Kolun Äänikaappi, yleisön suosikki Reijo Kelan Videopäiväkirja sekä Aarno Salosmaan Air, jonka taidemuseo ehti lunastaa kokoelmiinsa juuri ennen taiteilijan kuolemaa tammikuussa 2008.

Facing China. Kasvokkain Kiinan kanssa 24.4.-16.8.2009

Kiinalaista nykytaidetta Fu Ruide -kokoelmasta

Fu Ruide –kokoelman kerääjän kiinnostus kiinalaiseen nykytaiteeseen heräsi kymmenisen vuotta sitten, kun hän sattui näkemään galleriassa Fang Lijunin maalauksen. Teos kosketti häntä tunnetasolla, ja jokainen tätä seurannut taidehankinta on ollut puhtaasti tunneperäinen päätös. "Näen maalauksen jonakin paljon mittavampana kuin värien ja muotojen sekoituksena. Se on kurkistus taiteilijan sisäiseen minuuteen..." Taideteos puhuu tunteen kansainvälistä kieltä, joka ei tarvitse tulkkia tullakseen ymmärretyksi kaikkialla ihmisten keskuudessa.

Kiinan yhteiskunta oli elänyt eristäytyneenä muusta maailmasta vuosisatojen ajan, kunnes länsimaat pakottivat maan avautumaan 1800-1900-luvun vaihteessa. Tämä jakso tutustutti kiinalaiset länsimaiseen kulttuuriin ja klassiseen taiteeseen, jonka pohjalta puhemies Maon valtaan noustua sosialistisesta realismista tuli virallisesti hyväksytty ilmaisutapa kylmän sodan vuosikymmeninä. Kun Kiina 1970-luvun lopulla alkoi uudelleen solmia talous- ja kulttuurisuhteita länteen, tavallinen kansa havahtui huomaamaan sen valtavan eron, mikä vallitsi kiinalaisen arkitodellisuuden ja muun maailman välillä. Länsimaisen taiteen modernismi innoitti kiinalaistaiteilijoita, ja maassa käytiin parissa vuosikymmenessä läpi modernismin suuntauksia, joihin länsimaissa oli kulunut sata vuotta: impressionismista surrealmiin, abstraktista ekspressionismista poptaiteeseen. Näyttelyn taiteilijat elivät nuoruutensa kulttuurivallankumouksen ajan Kiinassa, opiskelivat 1970- ja 1980-luvuilla ja kokivat läheltä vuoden 1989 tapahtumat Tienanmenin aukiolla, kun panssarit tukahduttivat verisesti opiskelijoiden liikehdinnän.

Vuoden 1989 poliittiset tapahtumat toimivat eräänlaisena vedenjakajana Kiinan nykytaiteessa. Länsimaisten suuntausten ihannoiti väistyä ja uudenlainen realismi astui tilalle, usein ironisoiden arjen banaliteetteja, realismi, joka katsoi toisaalta menneeseen traditioon, toisaalta tämän päivän elämänmenoon. Näyttelyssä nähdään paljon kasvoja, useimmat nauravia – kuitenkin muistojen ja kokemusten raskaan painon voi lukea hersyvän hymyn taustalta. Näyttelyssä ollaan kasvokkain paitsi väkirikkaan, eksoottisen Kiinan, myös ihmisyden kanssa.

Näyttelyn taiteilijat Chen Qing Qing, Zhang Xiaogang, Fang Lijun, Liu Ye, Tang Zhigang, Wei Dong, Yang Shaobin, Yue Minjun ja Zhao Nengzhi ovat itse esillä valokuvissa, jotka saksalainen Christoph Fein otti vieraillessaan taiteilijoiden työhuoneilla lokakuussa 2007.

Kuopiolaisia kasvoja 13.2.-13.4.2009

Kuopiolaisen, Libanonissa syntyneen valokuvaaja ja taidemaalari Mardiros Sanoukianin (1929-1997) valokuvia 1970- ja 1980-lukujen vaihteesta. Esillä on sarja henkilökuvia vanhoista kuopiolaisista sekä muutamia talvisia maisemakuvia.

Muistin ja materian välillä 13.2.-13.4.2009

Anne Tompuri, Annu Vertanen, Jan Kenneth Weckman

Kuopion taidemuseon vierailijoina nähdään kolme kuvataiteilijaa, joilla kullakin on omanlaisensa taiteellinen kaari, mutta yhdistävänä tekijänä kiinnostus kuvien avoimuuteen ja niiden merkitysten, luomisen ja lukemisen häilyvyyteen. He ovat saavuttaneet tukevan jalansijan niin kotimaisessa kuin kansainvälisessäkin taide-elämässä huolimatta siitä, että kukin heistä toimii ensisijaisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Lappeenrantalainen Anne Tompuri (s.1958) tunnetaan valon ja pimeän maalarina. Hänen maalauksensa luotaavat tunnemaailman syvyyksiä. Tompurin värimaailma on aina ollut niukka. Vielä reilu vuosikymmen sitten hän ilmaisi hiljaisuutta ja itseensä syventymistä hauraiden, sisäistyneiden naisfiguurien kautta. Viime vuosina hänen guassi- ja pigmenttimaalauksensa ovat olleet maisemanomaisia, tumman värin hallitsemia näkyjä, joissa valoisilla alueilla on ratkaiseva merkityksensä. Monumentaaliset teokset kasvavat henkilökohtaisesta muistamisesta universaaleiksi ajatusvirroiksi, joista päällimmäiseksi tunnelmaksi jää optimisismi.

Annu Vertanen (s.1960), Imatralla asuva kuvataiteilija aloitti taidemaalarina 1980-luvulla, mutta löysi tiensä taidegrafiikkaan ja mediataiteeseen 1990-luvun lopulla. Puupiiirroksen opinnot Kiotossa Japanissa eivät voineet olla vaikuttamatta myös taiteilijan tapaan hahmottaa tilaa. Hänen maalarijuurensa näkyvät edelleen graafisissa teoksissa, missä merkityksellisiä ovat väri ja värikerrokset. Taidegraafikkona hän korostaa käsityöläisyyttä, teokset ovat suurikokoisia, ne voivat vallata koko näyttelytilan toistaen kuva-aihetta tapetin tavoin. Vertasen työt ovat hitaita prosesseja, jotka muotoutuvat vaiheittain vuosien mittaan näyttelyiden rytmittäminä. Nonfiguratiivisen ilmaisun taustalla on havaitsemisen mutkikas problematiikka: katsomisen, tietämisen ja muistamisen keskinäinen yhteys.

Ruskossa, Turun lähellä asuva Jan Kenneth Weckman (s.1946) sekoittaa tarkoituksella piirtämisen ja maalaamisen traditioita. Maalaus toimii pohjana, sen päälle tai sisään sijoittuvat piirretyt alueet: abstraktit, usein mustavalkoiset kuviot ja viivasolukot, jotka näyttävät olevan jatkuvassa liikkeessä. Tämän kaksiolotteisen ärsykevirran taiteilija on nimennyt Dereniksi, itse keksityksi paikaksi. Derenin kautta hän havainnoi kuvan ja sanan, teorian ja intuition vuoropuhelua, joka haastaa myös katsojan. "Weckmanin aikakäsitys on kollaasi, Weckman on jo aikoja sitten muuttanut jatkuvan muutoksen taloon" (Altti Kuusamo 2000). Jan Kenneth Weckman valmistui kuvataiteen tohtoriksi vuonna 2005.

Kyläjuhlat 13.2.-11.10.2009

Vanhan eurooppalaisen taiteen arkea ja pyhää

Kuopion taidemuseon kokoelmissa on useita kymmeniä klassisen taiteen teoksia, joita on syntynyt eri puolilla Eurooppaa, aina italialaisesta ja saksalaisesta renessanssista espanjalaisen Francisco Goyan grafiikanvedoksiin 1800-luvun alusta. Esillä on osa näistä teoksista, mm Wallter Wahlin talletuskokoelman maalauksia sekä graafisen taiteen mestareiden vedoksia Leonardo Da Vilhun säätion kokoelmasta. Lisäksi nähdään taidehistoriallisia merkkiteoksia Kuopion taidemuseon kokoelmaan kuuluvasta Rakel Ilona

Toivolan testamenttilahjoituksesta.

NÄYTTELYT 2008

EVVIVA! Ars Libera 50 vuotta 10.10.2008-1.2.2009

Kuopion Kuvataiteilijat ry Ars Libera perustettiin vuonna 1958. Sodanjälkeisten vuosikymmenten kuluessa järjestö kasvoi pienestä ydinjoukosta monikymmenpäiseksi järjestöksi, jolla on ollut keskeinen merkitys kuvataiteilijoiden ammatillisen toiminnan vakiinnuttamisessa Kuopiossa ja sen ympäristössä.

Vaikka provinssitaiteilijoiden ääni kantautuu heikosti pääkaupunkiseudulle, löydettiin itäsuomalainen taide Tutka-ryhmän ansiosta 1970-luvulla. Seuraavalle vuosikymmenelle tultaessa Ars Liberan piirissä syntynyt voimakas maalauksellinen suuntaus murtautui valtakunnalliseen tietoisuuteen, ja Kuopio nousi erääksi maamme kuvataiteen keskuksista. Taloudellinen nousukausi siivitti taiteilijat oman gallerian ja taidelainaamon perustajiksi, eikä vireytynyt toiminta uuahtanut edes tilojen menetykseen 90-luvun puolivälissä.

Ars Libera on yhä uudelleen pystynyt vastaamaan ajan haasteisiin, nuorentumaan ja pesemään kasvonsa, vaikka järjestönä se on keski-ikäinen. Osoituksena uusiutumiskyvystä sekä nuoren ja keskipolven taiteilijoiden tiivistä yhteistyöstä Kuopion taidemuseoon on kuvataiteilija Kari Juutilaisen kokoamana pystytetty Ars Liberan juhlanäyttely EVVIVA!, eläköönhuuto taiteelle. EVVIVA! –näyttelyssä nähdään tuoreita teoksia, maalauksia ja piirustuksia, veistoksia ja tilateoksia, valokuvia, videoita, performanssia ja sarjakuvaa 16 kuvataiteilijalta, jotka ovat: Jouni Airaksinen, Mari Arvinen, Jyrki Heikkinen, Antti Immonen, Timo Kokko, Ulla-Mari Lindström, Pentti Meklin, Kirsi Pitkänen, Pauno Pohjolainen, Jaakko Rönkkö, Riitta Rönkkö, Antti Rönkä, Tuija Suutari, Mikko Valtonen ja Johanna Väisänen.

Kirsi Pitkäsen performanssit: KAK Kulturelli arvokuljetus taidemuseolle EVVIVA!-näyttelyyn
Lähdöt lauantaisin (ei 6.12.) klo 12 alkaen Puijonkadulta Anttilan edestä

Taidemuseon yläkerta tarjoaa katsauksen menneiden vuosikymmenten arliberalaisten teoksiin teemalla Savon modernisteja.

SAVON MODERNISTEJA 10.10.2008-1.2.2009

Kuopion Kuvataiteilijat, paremmin tunnettu nimellä Ars Libera (vapaa taide), syntyi Kuopion Taiteilijaseuran kuvataidejäsenistä 27.4.1958. Uusi järjestö kirjasi tavoitteikseen taiteilijoiden työskentelyolojen parantamisen, näyttelytoiminnan tehostamisen ja ammattitaidon kehittämisen. Hotelli Jousimiehessä järjestettyyn perustamiskokoukseen osallistuivat mm. Tauno Gröndahl, Unto Heikkinen, Juha Järveläinen, Oka Karvonen, Saira Niskanen ja Veijo Tuomainen, joiden kaikkien teoksia on esillä näyttelyssä.

Näyttelyn teokset ovat sotienjälkeisiltä vuosikymmeniltä, painottuen 1950- ja 1960-lukuihin, ne ovat paria poikkeusta lukuun ottamatta Kuopion taidemuseon omista kokoelmista. Teokset osoittavat, miten Pohjois-Savossakin seurattiin tiiviisti modernistisia pyrkimyksiä, sillä Ars Liberan keskeisistä taiteilijoista monet saivat ammattikoulutuksensa Helsingissä, missä nähtiin uutta taidetta kansainvälisissä näyttelyissä, näistä mainittakoon Ateneumin taidemuseon ensimmäinen ARS-näyttely vuonna 1961. Se toi informalismin Suomeen – Kuopiossa paras esimerkki suuntauksesta löytyy teatterin lämpiöstä: Lauri Ahlgrenin seinämaalaukset.

Kuopiolaisista taiteilijoista lähimmäksi informalismia pääsi Anja Hyttinen, joskin esittäville aiheilla. Konkretismi, joka leimasi vahvasti sotienjälkeistä suomalaista taidetta, ei sellaisenaan tullut Savoan, muutamaa yksittäistä poikkeusta lukuun ottamatta. Sen sijaan kuvapinnan rakenteellinen käsittely jälkikubistiseen tyyliin oli yleistä varsinkin julkisen taiteen teoksissa. Nonfiguraatiivista taidetta teki 1960-luvulla systemaattisimmin Saira Niskanen, joka oli lähestynyt aiheitaan alun perin kubistisen muodonkäsittelyn pohjalta. Poptaiteen ja uusrealismin nimissä tehtiin paljonkin kokeiluja, ehkä rohkeimmin Risto Vilhunen, joka tavoitteli töillään myös optista illuusiota. Paikallisessa lehdistössä lanseerattiin 1960-luvulla nimitys Savon surrealistit, ja tällä tarkoitettiin Eino Seppästä, Kullervo Ruotsalaista ja Matti Waskilampea, viimeainitun grafiikanlehtiä on esillä näyttelyssä. Raimo Utriainen puolestaan siirtyi 1970-luvulla tekemään kineettisiä konstruktioita, joista löytyy useita esimerkkejä Kuopion julkisessa taiteessa.

Vielä 1970-luvulle tultaessa ei Kuopion kaltaisessa provinssikaupungissa elänyt pelkällä taiteen tekemisellä, tarvittiin myös "siviiliammatti" hengenpitimiksi. Meidän aikamme tietoyhteiskunnasta käsin saattaa olla myös vaikea ymmärtää, ettei suuren maailman taidetapahtumien seuraaminen ollut yksinkertaista pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Vaikka kontaktit muiden kaupunkien taiteilijoihin lisääntyivät vaihto- ja vierailunäyttelyiden ansiosta, paikallisen taide-elämän ulkopuolelta tulevat vaikutteet olivat työn takana. Opintomatkoja tehtiin tuskin lainkaan, eikä alan kirjallisuuttakaan vielä ollut saatavilla. Sitä merkittävämpinä esittäytyvät savolaistaiteilijoiden modernistiset kokeilut, ja kokoelmahankintoina ne osoittavat Kuopion taiteenostolautakunnalta näkemysellisyyttä ja hyvää makua.

OHO

Nykytaidetta Pekka Halosen kokoelmasta 6.6.-28.9.2008

Suomalainen kuvataide koki 1980-luvulla voimakkaan murroksen kun nuori, kansainvälisyydestä tietoinen taiteilijasukupolvi murtautui esiin. Uudet taiteen muodot, maataide, käsitetaide, installaatiot, performanssit, videot tulivat suurelle yleisölle tutuksi, ja maalaus, jo kertaalleen kuolleeksi julistettu, nousi arvoan arvaamattomaan. Myös Kuopio nousi erääksi maamme nykytaiteen keskuksista. Nuoret lahjakkaat kuvataiteilijat palasivat opintojensa parista kotikaupunkiin mukanaan uudet kansainväliset vaikutteet. Vuosikymmenen alussa avattiin Kuopion taidemuseo.

Näihin aikoihin teki ensimmäiset taidehankintansa Kuopiosta maailmalle lähtenyt taiteenkerääjä Pekka Halonen, jonka taidekokoelma on vuosien saatossa saavuttanut kansainväliset mittapuut. Teoksia on kotimaisten tunnettujen tekijöiden ohella eurooppalaisilta ja amerikkalaisilta kuvataiteilijoilta, sekä erikoisuutena venäläistä perestroika-aiheista avantgardismia. Kokoelman taiteilijoista mainittakoon Rainer Fetting, Erland Cullberg, Per Kirkeby, Julian Schnabel, Robert Rauschenberg, Vadim Zaharov ja Sergei Mironenko, sekä suomalaisista mm. Hannu Väisänen, Leena Luostarinen, Martti Aihja, Cris af Enehielm, Kalervo Palsa, Silja Rantanen ja Pauno Pohjolainen.

Kokoelman 150 teosta on talletettu Kuopion taidemuseoon ja siitä kolmannes on esillä taidemuseon kesänäyttelyssä 2008. Mielenkiintoinen ja haastava kokoelma dokumentoi osaltaan kotimaisen kuvataiteen ja taide-elämän kehitystä ja kansainvälistymistä. Teokset tuovat tärkeän lisän Kuopion taidemuseon kokoelmiin. Teosten avulla voidaan kytkeä kuopiolaista nykytaidetta, myös nk. "Kuopion koulun" taideteoksia oikeisiin yhteyksiinsä, asettamalla se samanaikaisen ja saman henkisen taiteen rinnalle.

KUKKA - Ars Liberan taiteilijoita 1.3.-25.5.2008

Kuopion Kuvataiteilijat ry Ars Libera 50 –juhlavuoden aloittava teemanäyttely esittelee 11 taiteilijan kukka-aiheisia teoksia. Näyttelyn taiteilijat ovat: Jouni Airaksinen, Mari Arvinen, Antti Immonen, Kari Juutilainen,

Kristiina Korpela, Jaana Partanen, Kirsi Pitkänen, Jaakko Rönkkö, Riitta Rönkkö, Tuija Suutari ja Kaisa Törmänen.

Näyttelyn valmistelu aloitettiin jo syksyllä 2005, jolloin teemanäyttely oli avoinna kaikille seuran jäsenille. Teemaksi valittiin kukka- ja kasviaiheet niiden taidehistoriallisen merkityksen ja toisaalta ajankohtaisuuden vuoksi. Näyttelyyn haluttiin monenlaisia tulkintoja aiheesta. Näyttelykirjasessa taiteilijat esittävät kukin oman puheenvuoronsa kukka-teemasta. Kukkia nähdään installaatioina, videoteoksina, puusta, langasta ja muovistakin valmistettuina, myös kukkatauluja on esillä, ei kuitenkaan aivan perinteiseen tyyliin tehtyinä.

"Nupullaan oleva, aukeava, täydessä hehkussa loistava, lakastuva, kuoleva, hedelmää tuottava kukka on kattava vertaus ihmisen olemassaololle" Jaakko Rönkkö

Ars Liberan kukkia täydentää taidemuseon kokoelmista poimittu värikylläinen luontoa ja kasvullisuutta ylistävä näyttely Puutarha, jonka näyttelyaikaa jatkettu 28.9.2008 saakka.

PUUTARHA 1.3.-28.9.2008

Taidemuseon kokoelmista poimittu värikylläinen luontoa ja kasvullisuutta ylistävä näyttely. Puutarha-näyttelyn elävöittämismateriaalia on koottu liikuteltavaan kaappiin, josta löytyy eri kasvien tuoksua ja siemeniä purkeissa sekä myös maisteltavaa. Voit ottaa kaapin mukaan näyttelykierrokselle tai koota haluamiasi purkkeja koriin. Kysy asiakaspalvelusta!

SATUA JA TOTTA - Lastenkirjakuvituksia 1.12.2007-17.2.2008

Satua ja totta -näyttely on matka satujen maailmaan, jossa kaikki on mahdollista: talot lentävät ja eläimet juttelevat. Esillä on lähes 200 alkuperäiskuvitusta usealta tunnetulta taiteilijalta. Mukana seikkailevat niin rakastetut Tove Janssonin hahmot kuin Aino Havukaisen ja Sami Toivosen hilpeä parivaljakko Tatu ja Patu.

Alexander Reichsteinin suunnittelema elämyksellinen näyttelyarkkitehtuuri ottaa huomioon kaikkein pienimmätkin näyttelyvieraat. Jako metsään, mereen, maaseutuun sekä kaupunkiin luo näyttelylle rakenteen, jota kangas- ja pleksisuurenoksista muodostuvat somiste-elementit tukevat. Tunnelmat vaihtelevat heleästä mystiseen ja linnunlaulusta kaupungin hälinään.

Näyttely kertoo kuvitustekniikoiden kehittämisestä ja kuvitusten aseman muuttumisesta tekstin rinnalla. 1960- ja 1970-lukujen kuvitustaidetta hallitsivat kirkkaat värit ja selkeät muodot. 1980-luvulla värimaailma pehmeni ja muuttui vivahteikkaammaksi. Suomalaisen sadun perinteisen myyttisen metsämiljöön rinnalle ovat nousseet kaupunkiympäristöön ja urbaaniin arkeen sijoittuvat tapahtumat.

Satua ja totta -näyttely tarjoaa oivan tilaisuuden elämykselliseen museovierailuun. Näyttelyssä on runsaasti satukirjoja, joita voi lukea yksin tai yhdessä.

KAHDEN RAKELIN KOKOELMAT 8.11.2007-17.2.2008

Kuopion taidemuseon ja Varkauden taidemuseon kokoelmiin kuuluu useita kymmeniä merkkiteoksia, jotka ovat peräisin suurlähtettiläs Urho Toivolan (1890-1960) perheen kokoelmista. Vuonna 1952 Varkauden taidemuseon sai haltuunsa Toivolan ensimmäisen vaimon Rakel Kansanen-Toivolan (1888-1949) testamenttaamat teokset, 14 maalausta 1900-luvun alun huomattavilta kotimaisilta taiteilijoilta, mukana

mm. Tyko Sallisen, Anton Lindforsin, Wäinö Aaltosen ja Helene Schjerfbeckin teoksia. Kokoelmaa on sittemmin täydennetty, ja siihen kuuluu nykyään 69 teosta.

Kuopion taidemuseo sai puolestaan Urho Toivolan lesken, nuoremman Rakel Toivolan (1924-1990) testamenttisäädöksellä 29 teosta, mukana kotimaisten taiteilijoiden teoksia sekä vanhojen ulkomaisten mestarien teoksia, joita diplomaattiperhe oli hankkinut sijoituspaikoissaan Keski-Euroopassa ja Amerikassa. Kokoelman huomattavimmista nimistä mainittakoon Michály Munkácsy, Roeland Savery, Eduard Manet'n merkitsemä muotokuva sekä Bonifazio Veronesen työhuoneesta valmistunut Madonna 1500-luvun alkupuolelta.

Kooste Kuopion ja Varkauden kokoelmista nähtiin Varkauden taidemuseossa kesällä 2006. Kahden Rakelin kokoelmien helmet nähdään nyt uudenlaisena kokoonpanona Kuopion taidemuseossa. Näyttelyyn liittyy kuvaohjelma, joka tuo lisävalaistusta taiteenkeräilijäperheen historiaan ja kokoelmateoksiin.

NÄYTTELYT 2007

RENOVATION Paavo Räbinä 21.9.-11.11.2007

Kuopiolaissyntyinen Paavo Räbinä (s.1965) nousi yleisön tietoisuuteen 1990-luvun alussa komeilla viimeistellyillä installaatioillaan. Vuoden nuori taiteilija 1993 näytti poliittisten ja yhteiskunnallisten myllerrysten pyörteisiin joutuneita ihmisiä, vallan ja väkivallan teemoja, yksilön ja yhteisön läpikäymää kipeää muutosprosessia.

Räbinän työskentelytapa on kokenut vuosien kuluessa oman muutosprosessinsa. Hän on opiskeluaikaisista maalauksista ja veistoksellisista esinekoosteista edennyt valokuvien ja videoinstallaatioiden tekijäksi. Tuli eteen vaihe, jolloin taiteilija koki fyysisen kädenjäljen teoksessa rajoittavan puhdasta ilmaisua. Video on välineenä objektiivisempi, sen vie päähuomion tekijästä aiheeseen. Uusimmissakin teoksissa historia ja identiteetti, yksilön ja vallan suhteet ovat taiteilijalle keskeisiä kiinnostuksen kohteita. Usean vuoden asuminen ja työskentely Brysselissä, EU:n sydämessä, on ollut omiaan vain terävöittämään tätä aihekenttää.

Kuopion taidemuseon näyttelyssä on esillä sekä installaatioita 1980- ja 1990-luvuilta, että videoita aivan viime vuosilta. Edelleen on paikallaan siteerata vuoden 1999 Ars Fennica –ehdokkaasta julkaistua tekstiä:

"Paavo Räbinä hallitsee kuvallisen ilmaisun keinot nyanssien sävyttämällä tyylitajullaan. Hänen töilleen on ominaista viileä ja hieman etäinen eleganssi. Kulissinomaisen pinnan alla risteilee kuitenkin vihjeiden tiheä verkosto, joka luo pohjan monitahoisille assosiaatioille. Teosten nimet sisältävät usein herkullista ironiaa, samanaikaisesti ne avaavat ovia itse teosten sisällön tulkitsemiselle." (Pekka Vähäkangas)

POLKASTA BALETTIIN 21.9.-28.10.2007

Tanssiaiheinen näyttely koko perheelle

Rytmiä ja liikettä taiteessa. Näyttelyssä liikutaan lavatansseista balleriinon maailmaan, steppijuhlista keijukarkeloihin, discotanssia unohtamatta. Löydätkö tanssijoille oikeat tanssikengät? Voit myös itse tutkia ja kokeilla kehon liikekielen mahdollisuuksia esim. varjoteatterin keinoin. Näyttely oli osa syksyn 2007 Kulttuurikaruselli -ohjelmaa.

ILMOJA JA ILMIÖITÄ KUOPION TAIDEMUSEON KESÄSSÄ 26.4.-9.9.2007

"Siinähan se aeka männöö, missä ikäkin kulluu."

Kuopion taidemuseo on mukana Kuopion museon 100-vuotisjuhlassa näyttelyillä, jotka lähestyvät museon juhlanäyttelyn teemoja nykyaikaisen taiteen keinoin.

EEVA-MAIJA PRIHA: RAKKAUDELLE

Eeva-Maija Priha käsittelee rakkaudella julkisia muotokuvaveistoksia. Pieni intiimi ele, suudelma, lähentää ja lämmittää suhdetta arkiseen kaupunkikuvastoon kuuluviin, lähes huomaamattomiksi vaipuneisiin näköispaitsaisiin. Rakkaudella on taiteilijan henkilökohtainen hyvästijätö veistotaiteen historialle.

JAAKKO RÖNKKÖ: SERMI

Kuopiolaisen kuvataiteilijan Jaakko Rönkön teoksissa lähestytään ajallisia ja avaruudellisia ulottuvuuksia. Teokset ovat luontokuvia, mikäli samaksi luonnoksi hyväksytään niin galaktiset purkaukset kuin kukkapenkki tai vaikkapa ihmisen sisäeritys. Paperiin ja viivaan kiteytyy teosten sanoma: ohikiitävät hetket, mielenliikkeet, syventyminen.

NÄKEMISEN HETKI

Petri Eskelinen, Jiri Geller, Henrietta Lehtonen, Jyrki Siukonen, Marko Vuokola

Näkemisen hetki on näyttely ajan ja tilan hahmottumisesta viiden nykyaikaisen taiteilijan teosten kautta. Jyrki Siukosen kokoama näyttely muistuttaa silmänräpäyksen kaltaisista hetkistä, ajan pysähtymisestä ja katseen tavasta valikoida se, mitä me näemme maailmana. Petri Eskelinen on veistoksessaan rakentanut vertauskuvan hitaille, geologista aikaa mittaaville sykleille, Jiri Geller puolestaan on pysäyttänyt hyökyaallon kesken liikkeen. Marko Vuokola johdattaa katsomaan kahden kuvan välillä kulunutta aikaa. Henrietta Lehtosen ja Jyrki Siukosen installaatiot pakottavat kysymään, mitä oikeastaan näemme ilmiöissä, joilla ei ole tuttua muotoa. Näkemisen hetki –näyttelyn lähtökohta on pikemminkin konkreettinen kuin teoreettinen. Se houkuttelee katsojan pysähtymään paitsi taiteen, myös jokapäiväisen näkemisemme äärelle ja pyytää tarkastelemaan maailmaa hetken ajan uusin silmin.

POIKA JA HENKI. PEKKA KAUKASEN VEISTOKSIA

& teoksia Kauhasen kokoelmasta 8.2.-15.4.2007

Pekka Kauhanen kuuluu maamme veistäjien eliittiin. Hänen nimensä nousi otsikoihin viimeistään 1990-luvun taitteessa Urho Kekkosen muistomerkkipilailun yhteydessä (Suuri aika, 1990, Kajaani). Kuluvana vuonna julkisuudessa on kohistu Espoon Tapiolaan valmistuneesta Taidepoliisista. Se ohjaa liikennettä kohti tuoreinta taiteen pyhättöä, Espoon modernin taiteen museota EMMAA. Taidepoliisin rinnakkaisteos Veljpuol nähdään Kuopion taidemuseossa Pekka Kauhasen veistotaiteen näyttelyssä, joka avataan 8.2.2007.

Kauhasen veistotaidetta nähtiin myös syksyllä 1982 vain pari vuotta aiemmin avatussa Kuopion taidemuseossa. Tuolloin Kauhanen veisti torsoja, koiria ja ihmisfigureja, pronssisia, kivisiä ja valurautaisia figureja, joissa vielä näkyi klassinen veistokoulutus. 1990-luvulla oli aika siirtyä abstraktiin ilmaisuun: teräs taipui viivoihin, ornamentteihin ja geometrisiin muotoihin.

Savon sydäimestä, Leppävirralta lähtenyt Pekka Kauhanen sai taidekoulutuksensa Limingalla ja Suomen taideakatemian koulussa, ja lisäoppina toimi yli kolmen vuoden jakso kuvanveistäjä Kain Tapperin

avustajana. Espoossa, Nallenpolun ateljeetalossa Kauhanen on asunut reilun parin vuosikymmenen ajan. Ateljee on juuri sama, jossa toinen tunnettu savolaisveistäjä Heikki Konttinen valmisteli Veljmies-patsasta Kuopion torille 1950-luvun lopulla. Opiskelutoverit ja ystävät ovat läsnä Kauhasen ateljeetalossa taidekokoelmana. Seiniä peittävät monen tunnetun nykyaiteilijan teokset, näitä ovat mm. Silja Rantanen, Pekka Pitkänen, Martti Aiha, Marjatta Tapiola, Markus Konttinen.

Ahkerana, alati uudistuvana veistäjänä Kauhanen on viime vuosina siirtynyt vähin erin takaisin esittävämpään aihe maailmaan. Mistään näköispatsaista ei kuitenkaan ole kyse, tunnistettavista hahmoista kylläkin: vaateparsista, nukeista, lumiukoista. Näitä teoksia taustoittavat Kuopion taidemuseon näyttelyssä taiteilijan kotikokoelmaan kuuluvat teokset, joita ei aiemmin ole julkisuudessa nähty.

LENTÄVÄLLÄ MATOLLA 16.1.-11.2.2007

Lentävällä matolla -pienoisenäyttelyssä lentävä matto kuljettaa taideteosten kautta itämaisen satumaailmaan. Näyttely on suunnattu erityisesti esikouluryhmille, mutta sovellettavissa kaiken ikäisille.

Tuhannen ja yhden yön taikaa Kulttuurikarusellissa! Kulttuurikaruselli on Kuopion kulttuuripalvelukeskuksen kulttuurikasvatuskokeilu keväällä 2007.

REMBRANDTIN GRAFIIKKAA 1.12.2006-15.4.2007

Leonardo Da Vilhun säätiön kokoelmista

Taidemuseon kahvilassa on esillä Rembrandt van Rijnin, hollantilaisen barokkitaiteilijan grafiikkaa; Rembrandtin syntymästä on kulunut 400 vuotta. Teokset kuuluvat Leonardo Da Vilhun säätiön kokoelmaan, joka on talletettu Kuopion taidemuseoon.

MUUSAT JA MADONNAT 1.12.2006 - 9.4.2007

Teoksia taidemuseon kokoelmista

Yläkerrassa nähdään Muusat ja madonnat, naisen rooli perheen ytimessä sekä monen taideteoksen taustalla. Muusa, nimi joka kreikkalaisessa tarustossa tarkoitti taiteiden ja tieteiden haltijatarta, on saanut meidän aikanamme merkityksen taiteiden innoittaja – erityisesti taiteilijan työtä innoittava nainen. Madonnalla tarkoitetaan perinteisesti Neitsyt Mariaa, mutta myös nuorta, lempeää äitiä. Omat muusansa ja madonnansa esittelevät näyttelyssä esim. Leo Leskinen, Åke Mattas, Tapani Raittila, Anita Snellman ja Rafael Wardi.

NÄYTTELYT 2006

OMASTA TAKAA 1.12.2006 -28.1.2007

Teoksia taidemuseon kokoelmista

Ensimmäistä kertaa peruskorjauksen jälkeen Kuopion taidemuseo täyttyy vuodenvaihteen ajaksi kokonaan museon omilla kokoelmilla. Kokoelmanäyttelyiden yhteisenä teemana on ihminen ja inhimillisyys. Alakerran ripustus *Omasta takaa* esittelee aivan viimeisiä teoshankintoja, mutta myös vähän vanhempia, harvoin nähtyjä teoksia aina 1980-luvulta tähän päivään, esillä on mm. Tuomo Saalin, Teemu Saukkosen ja Marjatta Tapiolan maalauksia. Pääroolissa ovat kuitenkin pohjoissavolaiset nykyaiteilijat.

LENTOON, SANOI LEONARDO DA VINCI 15.9.-19.11.2006

Leonardo da Vinci (1452-1519), yksi taidehistorian kirkkaimmista tähdistä kautta aikojen, oli renessanssin sanan täydessä merkityksessä. Hänen aikaansaannoksensa tiedemiehenä, insinöörinä ja keksijänä vertautuvat hänen saavutuksiinsa kuvataiteilijana.

Leonardon maalauksia tunnetaan vain noin kaksikymmentä, ja ne kuuluvat maailmantaiteen mestariteoksiin. Hänen käsikirjoituksensa, 50 muistikirjaa ja tuhansia irrallista sivuja, joihin kuului mm. peilikirjoituksella laadittuja keksintöjen ja kojeiden rakennusohjeita, anatomisia tutkimuksia ja taideteosten luonnospiirustuksia, osoittavat hänet modernin ajan airueeksi, joka oli satoja vuosia aikaansa edellä.

Näyttelyssä on esillä Leonardon suunnitelmien pohjalta tehtyjä lentoon ja veteen liittyviä laitteita, luonnospiirroksia sekä kuvasuurenoksia taideteoksista. Laitteet on näyttelyyn lainannut Vincin Museo Leonardiano Italiasta. Näyttely kertoo Leonardo da Vincin uteliaisuudesta luonnonilmiöitä kohtaan, renessanssin hengen mukaisesta tieteen ja taiteen yhteydestä sekä ihmisen ikuisesta unelmasta, lentämisestä.

Leonardon perilliset taidemuseon toisessa kerroksessa esittelee Leonardo taiteen vaikutusta niin nykytaiteeseen kuin arkiseen ympäristöömme, vaikkapa mainosmaailman Mona Lisojen kautta.

LÖYDETTY ARKADIA

Helmiä Ellen Thesleffin tuotannosta 20.5.-3.9.2006

Ellen Thesleffiä (1869-1954) on kutsuttu eri yhteyksissä symbolistiksi, ekspressionistiksi, jopa impressionistiksi. Tosiasiassa hänen taiteensa pakenee tyylimääreitä, samalla tavoin kuin hän tietoisesti koko pitkän uransa ajan karttoi teorioita ja ohjelmanjulistuksia. Mitä pidemmälle hänen taiteilijantiensä kulki, sitä aineettomammaksi muuttui hänen taiteensa, ja sitä korkeammalle ideamaailmaan hän kurkotti.

Kansainvälinen taide vaikutti Pariisissa opiskelleeseen Thesleffiin, ja 1890-luvun tummasävyiset luontokuvaukset vaihtuivat värimaalauksiksi, jotka ovat likeistä sukua ranskalaisille fauvisteille. Ekspressiivinen väri-ilmaisuus vaimeni, mutta väri, valo ja rytmi olivat ne elementit, joiden varassa hänen taiteellinen tuotantonsa jatkossakin lepäsi. Myös puupiirrosten tekijänä Ellen Thesleff oli oman tiensä kulkija, eikä antanut vanhojen käytäntöjen sitoa itseään. Niin graafinen tuotanto kuin maalauksetkin kävivät ilmaviksi, lennokkiksi, lähes abstrakteiksi. Uransa lopulla, lähes 80-vuotiaana, kun taiteilija osallistui Suomen Taideakatemiaan ensimmäiseen kolmivuotisiin näyttelyyn, häntä pidettiin näyttelyn moderneimpana taiteilijana.

Thesleffin nimi liittyy myös Kuopioon, missä hän vietti lapsuus- ja nuoruusvuosiaan. Kesäkuussa 1922 Ellen Thesleff, tuolloin 53-vuotiaana, matkusti sisarensa Gerdan kanssa Kuopioon verestämään lapsuusmuistoja. Ellen piirsi näkymiä kaupungista, kuten entisestä kotitalosta Tulliportinkadulla ja lapsuusajan huvilasta Kallaveden Kumpusaaressa. Nuo matkalla syntyneet pastellipiirustukset kuuluvat nykyään Kuopion taidemuseon kokoelmiin.

Kuopiossa nähdään nyt ensimmäistä kertaa omana näyttelynä Ellen Thesleffin tuotantoa. Näyttelyn pienet helmet ovat eri ikäisiä, eri tekniikoilla toteutettuja, ja edustavat taiteilijan tuotannon erilaisia aihepiirejä. Jokaiseen niistä on kuitenkin sisäänrakennettu tyyllinen varmuus, riippumattomuuden ja oman tien oikeuden julistus, joka tekee Thesleffin teoksista niin omintakeisia ja jäljittelemättömiä.

BONUS - Pohjois-Savon kuvataiteen aluenäyttely 20.5.-3.9.2006

Mikä tässä ajassa on hyvää? Saako se olla bonusta? Ihmiset sidotaan kulutukseen uusilla vieläkin paremmilla bonuksilla? Onko meillä vaihtoehtoja? Voiko täydellisyyttä saavuttaa tavoittelemalla aina jotakin uutta? Nämä ovat kysymyksiä joita kysyttiin pohjoissavolaisilta kuvataiteilijoilta vuoden 2005 lopussa ja kysymykseen vastasi 84 taiteilijaa näyttelyhakemuksellaan, kuvataiteen kielellä. Kuraattori Kaisu Koivisto valitsi joukosta 24 taiteilijaa toteuttamaan teoksensa Kuopion taidemuseoon ja osittain kaupunkiympäristöön.

Bonus sanana viittaa mm. hyvään, erinomaiseen tai johonkin mitä saa "kaupan päälle". Näyttely on rikas katsaus pohjoissavolaiseen kuvataiteeseen. Kukin taiteilija lähestyy aihetta omasta näkökulmastaan, teosten kommentoimissa värikkäästi teemaa. Osallistujien ikähaarukka ja työhistoria on laaja, taiteilijoiden joukosta löytyy vanhoja konkareita ja aivan tuoreita, vielä taideopintojaan lopettelevia nuoria. Tämä runsaus synnyttää näyttelyn, jossa kohtaavat teokset, tekijät ja teema ja joka sekoittuu bonukseksi, suoranaiseksi taiteen noutopöydäksi, josta on varaa noukkia vielä vähän lisää. Osa teoksista haastaa katsomaan, osa kuulemaan, osa osallistumaan, osa ostamaan.

Taiteilijat: Jouni Airaksinen, Heidi Hakkarainen, Jyrki Heikkinen, Aili Hiukka-livarinen, Antti Immonen, Kari Juutilainen, Timo Kokko, Markku-Jussi Komulainen, Mauri Korhonen, Kristiina Korpela, Erkki Kärnä, Ulla-Mari Lindström, Osmo Monto, Leena Mäki-Patola, Taru Mäntynen, Kirsi Pitkänen, Antti Raatikainen, Riitta Rönkkö, Antti Rönkä, Tuija Suutari, Timo Tolonen, Mikko Valtonen, Arto Väisänen, Johanna Väisänen.

KOLME TIETÄ

Nanna Hänninen, Taina Kontio, Riitta Päiväläinen 24.2.-7.5.2006

Kuopion taidemuseo kutsui yhteisnäyttelyyn kolme naistaiteilijaa, joiden yhteisinä nimittäjinä olivat valokuva- ja mediataide sekä tiiviit yhteydet Kuopioon. Kukin heistä on ehtinyt taiteen tiellään hyvään vauhtiin; heidän teoksensa ovat saaneet kiitosta myös kansainvälisillä areenoilla.

Nanna Hännisen (s.1973) askeettisissa valokuvissa suurkaupungit, rakennukset, tehtaat ja lentokentät näyttävät pelkistettyinä pintoina tai valojen ja värien kaoottisina ketjuina. Sanottava on typistetty oleelliseen: kuvan totuusarvoon ja katsojan omaan tulkintaan. Viimeaikaisia teoksia on kuvattu eri puolilla maailmaa aina New Yorkista Zürichiin, Azoreilta Kuopioon.

Riitta Päiväläinen (s.1969) ryhtyi 1990-luvun lopulla kuvaamaan arjen pientä historiaa, ajan jättämiä jälkiä. Lähtökohtana toimivat kirpputoreilta hankitut tai maasta löydetty vaatteet, joiden kautta ihminen on läsnä, vaikka puuttuu kuvasta. Merkityksiä valokuviin syntyy vaateen ja paikan yhdistämisellä, valokuvissa vaate voi olla jäätyneenä tai tuulen armoilla. Näitä näkymiä Päiväläinen on kuvannut esim. Japanissa ja Lapin hylätyissä kylissä.

Taina Kontio (s.1961) asui vuosituhannen vaihteessa USA:ssa. Valokuva- ja videotaide vaihtui noina vuosina kokeelliseen elokuvaan, mistä hänet on myös toistuvasti palkittu kansainvälisillä festivaaleilla. Kuopion taidemuseossa nähdään elokuva Halukone, jossa Kontion työryhmään ovat kuuluneet käsikirjoittaja ja näyttelijä Miko Kivinen sekä muusikko Tatu Metsäpelto. Kuten monasti aiemminkin, Kontio käsittelee elokuvassaan miehen ja naisen välisiä valtasuhteita. Tapahtumat nähdään neljällä kankaalla.

NÄYTTELYT 2005

MARI RANTANEN: MAALAUKSIA 2.12.2005-12.2.2006

Mari Rantanen on yksi kansainvälisesti tunnetuimpia kuvataiteilijoitamme. Espoossa 1956 syntynyt kuvataiteilija opiskeli Suomen Taideakatemian koulun jälkeen New Yorkissa Pratt Instituutissa 1980-luvun alussa. Kymmeniä näyttelyitä Suomessa ja ulkomailla esitellyt Rantanen oli vuoden nuori taiteilija 1989 ja vuonna 1997 hän sai Maire Gullichsenin kunniapalkinnon. Taiteilija asui New Yorkissa kymmenen vuotta, kunnes vuodesta 1996 hän on toiminut Ruotsissa Tukholman Kuninkaallisen taideakatemian professorina.

Kuopion taidemuseon näyttelyssä nähtävät maalaukset ovat syntyneet Ruotsin vuosien aikana. Niiden tematiikka on kuitenkin kansainvälisempi: maailman suurkaupunkien metrokartat, ostoskeskukset, basaarien värikkäät kankaat, rakennusten ornamenttiikka ja pohjapiirroksiset voisivat olla yhtä hyvin peräisin New Yorkista, Lontoosta, Tokiosta tai Bombaysta. Keskeinen osa näyttelyä on kahdeksan maalauksen sarja *The Unbearable Lightness of Being* (= Olemisen sietämätön keveys), joka syntyi Intian-matkan inspiroimana vuonna 2004. Göteborgin taidemuseo hankki koko sarjan kokoelmiinsa, kun Mari Rantasen näyttely *Svenska bilder* oli esillä Ruotsissa Millesgårdenissa. Suomessa näyttely on ollut esillä Kuopion lisäksi vain Torniossa Aineen taidemuseossa.

Kirkkaat, värikylläiset maalaukset kutsuvat luokseen, ne kykenevät kaksikulotteisuudessaankin ikään kuin imaisemaan katsojan sisäänsä, alkutalven synkeydestä lämpimään valokylpyyn.

KUVIA SUOMALAISESTA KAUPUNGISTA - SATA VUOTTA KAUPUNKIELÄMÄÄ 16.9.-20.11.2005.

Kuvia suomalaisesta kaupungista esittelee urbaanin elämänmenon koko kirjon: hauskaa yhdessäoloa, tapahtumia, liikettä ja vauhtia, mutta myös syrjäytymistä, ahdistusta ja yksinäisyyttä, jota kasvoton ihmispaljous syventää. Vielä 1900-luvun alussa Suomi oli harvaan asuttu, ja sen taajamat vaatimattomia. Sanalla kaupunki oli kiehtova ja samalla vaarallinen kaiku: se nähtiin usein paheiden ja synnin pesänä. Meidän päivinämme urbaani elämä on kaikkien ulottuvilla, suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa ainakin osan elämästään.

Näyttely kertoo siitä, miten kuvataiteilijat ovat omalla kohdallaan kokeneet kaupungin, millaisia paikkoja ja tapahtumia siellä kohtaa, millaisia elämänkohtaloita kaupunkielämä pitää sisällään. Esillä on teoksia etupäässä Kuopion taidemuseon kokoelmista, täydennettynä Oulun taidemuseon ja Kiasman kokoelmien taideteoksilla.

Näyttelyyn liittyy [www](http://www.monta.fi)-sivusto Monta kertaa kaupunkiin – Kuvia suomalaisesta kaupungista, joka houkuttelee tutustumaan kaupunkielämän moniin puoliin niin taidehistorian, tunnereitistön kuin vapaan sanahaun vietävänä. Valtion taidemuseo käynnisti kolme vuotta sitten valtakunnallisen digitointi- ja sisältötuotantohankkeen, jonka tuloksena tallennettiin yli 4000 aiheeseen liittyvää taideteosta, satoja dokumenttivalokuvia ja urbaaneja tekstejä. Sivuille pääsee Kuopion taidemuseon sivuilta.

MUUKALAISIA PARATIISISSA

Jussi Heikkilä, Jarmo Mäkilä, Sinikka Tuominen 22.4.-4.9.2005.

Uusitun Kuopion taidemuseon avajaisnäyttelyyn on kutsuttu kolme tunnettua suomalaista kuvataiteilijaa. Jussi Heikkilän, Jarmo Mäkilän ja Sinikka Tuomisen yhteinen näyttely on saanut nimen Muukalaisia Paratiisissa. Näyttelyyn liittyy myös julkaisu, jonka tekstin on kirjoittanut taidearvostelija ja kuraattori Timo Valjakka.

Jussi Heikkilä tunnetaan luontoa ja ympäristöä kommentoivista filosofisista teoksista, jotka ovat omalla tavallaan sukua kuopiolaisten von Wright-veljesten lintutaiteelle. Näyttelyssä on Heikkilälle tyypillisten esinekoosteiden lisäksi myös informaatioteknologiaa soveltava videoteos SAAPUVAT – LÄHTEVÄT, joka lentokenttien tapaan kertoo lintujen liikkeistä.

Jarmo Mäkilän teoksissa on rinnakkain arjen kuvastoa ja viittauksia taidehistoriaan. Hänen värikkäissä maalauksissaan matkataan tutusta lähiympäristöstä avaruuteen, josta esimerkkinä näyttelyn teos Linnunradan liftareita. Suomalaista lähimenneisyyttä kommentoi puolestaan teos Komisario Palmu ja taistelevien metsojen arvoitus.

Sinikka Tuomisen maalauksissa tärkeintä on siveltimen jälki, värit ja muodot, värien synnyttämät vaikutelmat valosta ja varjosta. Vaikka teokset voi ensisijaisesti nähdä abstrakteina maalauksina, on niissä ja osittain myös teosten nimissä viitteitä maisemaan ja luontoon, kasveihin ja vaikkapa vedenalaiseen elämään.

Vuonna 2004 Kuopion taidemuseossa ei ollut näyttelyitä laajan peruskorjauksen takia

NÄYTTELYT 2003

HULE, Ars Libera kesänäyttely 16.5.-31.8.2003.

Nuoret tekijät kuopiolaiskonkarien kutsumana: Jouni Airaksinen & Vesa Hiltunen - Antti Immonen, Kari Juutilainen - Antti Rönkä, Pentti Meklin - Arto Väisänen, Jaakko Rönkkö - Reijo Kärkkäinen, Riitta Rönkkö - Tuija Suutari, Kaisa Törmänen - Riikka Viinikanoja.

MAALAUKSEN AIKA 13.2.-4.5.2003.

Kuopion koulun taiteilijoiden räväköitä maalauksia 1980-luvulta.

MITÄ SATTUI SINULLE? 17.1.-2.3.2003.

Maria Jotunin koululaisten sarjakuvanäyttely.

AISTIN 17.1.-4.5.2003.

Teoksia kaikille aisteille taidemuseon kokoelmista. Teoksia voi kuunnella, kosketella, haistella ja maistella.

NÄYTTELYT 2002

LÄHES TÄYDELLINEN 29.11.2002-2.2.2003.

Seitsemän tunnettua suomalaista valokuvataiteilijaa Kehitysvammaliiton 50-vuotinäyttelyssä.

ARKTISEN HENKI - ARTIC INUA 13.9.-17.11.2002.

Eskimoiden taidetta Lehmuskallion kokoelmista.

IN & OUT 13.6.-1.9.2002.

Suomalais-ranskalais-puolalaisen ympäristötaideprojektin taidetta taidemuseossa ja kaupunkiympäristössä, kokoajana kuvanveistäjä Kaarina Kaikkonen.

EINO AHONEN 12.4.-2.6.2002.

Takautuva näyttely pohjoissavolaisen taidegraafikon tuotantoon.

NAISKUVA 9.2.2002-6.1.2003.

Nainen aiheena Madonna-maalauksista nykytaiteen teoksiin.

KUOPIO - PARIISI -KUOPIO 9.2.2002-31.8.2003.

Suomalaisia mestareita osana eurooppalaista taide-elämää. Teokset taidemuseon kokoelmista.

AVANNOLLA KEHRÄÄJÄ - HEVIMETALLICA 9.2.-1.4.2002.

Taiteilijaystävykset Marja Kolu ja Riitta Rönkkö esittelevät omannäköistään nykytaidetta.